

**GEMEENTE
WESTERWOLDE**

Kadernota 2023

Gemeente Westerwolde

Kadernota 2023

Gemeente Westerwolde

Inleiding

Hierbij bieden wij u de Kadernota 2023 aan. Met deze nota reiken we u, in aanloop naar de begroting 2023, een gesprekskader aan voor de Algemene Beschouwingen. Wij schetsen u de kaders voor de begrotingsplannen op basis van de thans beschikbare (financiële) informatie.

De nota begint met financiële ontwikkelingen en beschouwingen gerelateerd aan het meerjarenperspectief 2023-2025 en de kaders en uitgangspunten voor de begroting 2023. Verder zijn in deze nota de belangrijkste huidige ontwikkelingen per programmaonderdeel uiteengezet, evenals het beleid voor de komende jaren, voorziene ontwikkelingen en de te verwachten financiële risico's en eventuele financiële mutaties.

Basis voor de kadernota is de jaarrekening 2021, de eerste bestuursrapportage 2022 en de begroting 2022. Deze gegevens laten een tekort op de gemeentelijke begroting 2022 zien van € 360.000,-, zoals met name blijkt uit de cijfers van de eerste bestuursrapportage. U zult ook lezen dat gezien de huidige ontwikkelingen in Nederland maar ook zeker in de rest van de wereld het op dit moment nog niet goed in te schatten hoe de structurele toekomst eruit zal zien.

Verder is deze kadernota summier gehouden en zult u de grote lijnen van 2022 terugzien in dit stuk omdat het coalitieakkoord ook in de raad zal worden behandeld en daarmee wellicht andere gesprekstof naar voren brengt. Desalniettemin hebben wij u met deze kadernota handvatten willen bieden voor het gesprek.

Voorafgaand aan de behandeling van de Kadernota 2023 in de raad zullen deze gegevens in de financiële commissie worden besproken.

Wij stellen u voor deze Kadernota 2023 te gebruiken als onderlegger voor de Algemene Beschouwingen.

Wedde, 21 juni 2022

Burgemeester en wethouders,

H. Scheper,
secretaris

J. Velema,
burgemeester

Inhoud

Inleiding	2
Financiële beschouwing begroting 2022 en meerjarenraming	5
Programma 1 Veiligheid	8
Programma 2 Openbaar gebied	11
Programma 3 Bedrijvigheid en duurzaamheid	14
Programma 4 Onderwijs	17
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	19
Programma 6 Sociaal domein	22
Programma 7 Milieu en gezondheid	26
Programma 8 Wonen	31
Programma 9 Inwoners en bestuur	35
MIP	47
Bijlagen omschrijvingen MIP	48

Financiële beschouwing begroting 2022 en meerjarenraming

De meerjarige ontwikkeling van het begrotingsresultaat geeft een beeld van de financiële positie van de gemeente, op korte en middellange termijn. Het meerjarenperspectief na de eerste bestuursrapportage 2022 staat vermeld in onderstaande tabel.

Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Begrotingsresultaat vóór bestuursrapportage	1.138.736	-22.464	-108.354	-54.520
Incidentele aanpassingen bestuursrapportage	-549.466	0	0	0
Structurele aanpassingen bestuursrapportage	-835.453	-1.283.802	-1.276.600	-1.390.909
Begrotingsresultaat na bestuursrapportage	-246.183	-1.306.266	-1.384.954	-1.445.429 nadelig
Voorstellen nog in behandeling (beslag op begrotingssaldo)	-112.000	-56.000	-56.000	-56.000
Onttrekking tekort aan algemene reserve	358.183	1.362.266	1.440.954	1.501.429
Begrotingsresultaat na bestuursrapportage	0	0	0	0

Het structurele tekort wat voortvloeit uit deze bestuursrapportage bedraagt voor de jaren 2023 tot en met 2025 respectievelijk € 1.283.802, € 1.276.600 en € 1.390.909 nadelig. Wanneer we ook hier rekening houden met de eerder gepresenteerde begrotingssaldi, met alle eerder dit jaar genomen raadsbesluiten met financiële impact én met bedragen waarop al beslag is gelegd, dan moeten voor de respectievelijke jaren 2023 tot en met 2025 tekorten worden gedekt van € 1.362.266, € 1.440.954 en € 1.501.429.

Het raadsbesluit van de septembercirculaire (december 2021) liet een overschot op de algemene uitkering zien. Omdat de begroting 2022 toen al was vastgesteld, is destijds besloten die meerjarige overschotten voorlopig toe te voegen aan de algemene reserve. Dit ging om aanzienlijke bedragen, oplopend naar € 1.037.244 voor het jaar 2025. Hoe de algemene uitkering zich de komende jaren verder ontwikkelt blijft nog onzeker. Het nieuwe objectieve verdeelmodel en de herijking van het gemeentefonds worden vanaf 2023 geleidelijk ingevoerd. De voorlopige effecten zijn wel bekend, maar hoe dit alles definitief gaat uitpakken moet de komende tijd blijken. Daarnaast speelt ook nog de kwestie omtrent de extra toegekende middelen jeugdzorg (Hervormingsagenda Jeugdstelsel). In lijn met de afspraken die de provinciale toezichthouders onderling hebben gemaakt, hebben wij vooralsnog voor de jaren 2023 t/m 2025 75% van de bedragen waar de arbitragecommissie vanuit gaat in onze begroting opgenomen. Wij verwachten dat bij de meicirculaire 2022 – die op het moment van dit schrijven nog niet is uitgebracht – meer duidelijk wordt over deze extra middelen.

Concluderend:

Wanneer we de structurele tekorten uit deze bestuursrapportage plaatsen in het licht van de verwachte ontwikkelingen in de algemene uitkeringen én de opgaven op het terrein van kapitaalgoederen, waarover ook binnen een jaar meer duidelijk zal worden, dan kunnen we stellen dat verdere ombuigingen vooralsnog voorbarig zijn. De eerder gepresenteerde ombuiging voor het sociaal domein moet immers ook nog worden ingevuld. Wij stellen dan ook voor de verwachte negatieve saldi voorlopig te dekken uit de algemene reserve, in afwachting van de meicirculaire 2022 en de begroting 2023. Gezien het forse vrij te besteden saldo van deze reserve (ruim € 10 miljoen) én bedenkend dat de overschotten vanuit de septembercirculaire daar in zijn gestort, kan dat prima. Voorwaarde is wel dat er een structureel begrotingsevenwicht komt zodra alle onzekerheden kunnen worden gekwantificeerd.

Kaders begroting 2023

Vanuit de Provincie is de begrotingscirculaire 2023-2026 ontvangen. De hierin benoemde punten dienen als uitgangspunt voor de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026. Daarnaast zijn er nog een aantal uitgangspunten die van invloed zijn op de begroting en meerjarenraming. Dit zijn:

- **Algemene uitkering gemeentefonds**
In overeenstemming met de voorschriften in de begrotingscirculaire wordt de berekening van de hoogte van de algemene uitkering gebaseerd op de meicirculaire 2022.
- **Loonstijging**
Voor de loonkosten van de ambtelijke organisatie wordt uitgegaan van de Collectieve Arbeidsovereenkomst (CAO) gemeenten. De laatst overeengekomen CAO voor gemeenteambtenaren looptijd tot 1 januari 2023. De onderhandelingen voor een nieuwe CAO zijn nog niet gestart. Gesproken wordt over een CAO bespreking vanaf 15 september 2022. In de begroting zullen wij rekening houden met een loonstijging. Op dit moment is nog niet te zeggen wat voor percentage wij moeten gaan hanteren.
- **Prijsstijging**
Prijsstijgingen hebben vooral betrekking op budgetten voor leveringen van goederen en diensten door derden. Bij het opstellen van de begroting wordt geen standaard indexatie voor prijsontwikkeling toegepast, maar wordt per post een reële inschatting gemaakt van de (eventuele) kostenstijging. Voor de bijdragen in de gemeenschappelijke regelingen wordt uitgegaan van de door het algemeen bestuur vastgestelde deelnemersbijdragen.
- **Tariefstijging gemeentelijke belastingen en leges**
In de meerjarenraming bij de begroting 2023 wordt uitgegaan van een jaarlijkse stijging van de OZB-opbrengst van 1,5% en het hanteren van kostendeekkende tarieven voor rioolheffing en afvalstoffenheffing. Overige tarieven voor leges en belastingen eveneens te verhogen met 1,5%, met uitzondering van de (water-) toeristenbelasting. Deze jaarlijkse stijging zal ook vanuit het coalitieakkoord nader worden bekeken en hierbij zal ook de hoge inflatie een rol spelen.
- **Onvoorziene uitgaven**
De gemeente is verplicht een reële post onvoorzien op te nemen. Voorgesteld wordt om voor de post onvoorziene uitgaven uit te gaan van een bedrag van € 100.000,-.

Herverdeling gemeentefonds

De fondsbeheerders hebben besloten om per 1 januari 2023 tot invoering van het nieuwe verdeelmodel over te gaan. Daarbij geven de fondsbeheerders aan, de adviezen van de ROB en de VNG op te volgen, met uitzondering van het onderdeel "het afronden van de onderzoeken naar de maatstaven centrumfunctie, eenpersoonshuishoudens en de overige eigen middelen (OEM) voor 1 januari 2023". De minister van BZK geeft aan de onderzoeken dit jaar op te starten en verwacht dat de uitkomsten in het voorjaar 2023 bekend zullen zijn. Aangezien deze onderzoeken nog niet zijn afgerond, worden vier waarborgen ingebouwd.

1. Het ingroeipad wordt voor alle gemeenten voor het jaar 2023 op maximaal € 7,50 per inwoner gezet. Voor het jaar 2024 en 2025 op € 15 per inwoner. Ook wordt het ingroeipad beperkt tot drie jaar.

2. Het ingroeipad wordt voor gemeenten met een sociaal en economisch zwakke structuur aangepast. Hoe dat er uit ziet is nog niet bekend.
3. Het ingroeipad wordt aangepast voor gemeenten die tot en met 2022 in aanmerking kwamen voor de DU Bevolkingsdaling.
4. Het vereveningspercentage van de OZB wordt gehandhaafd op de huidige 70% voor niet-woningen en 80% voor woningen in plaats van deze op te hogen naar 90%. Dat is in het nadeel van plattelandsgemeenten omdat daar de WOZ-waarden relatief laag zijn.

Programma 1 Veiligheid

Programmaonderdeel: Crisisbeheersing en brandweer

Huidig beleid

Coronacrisis

Het verdere verloop van corona blijft een punt om alert op te zijn. In deze werken we met de gemeenten in de provincie nauw samen in de Veiligheidsregio Groningen om de situatie te monitoren.

Extern bluswater

Van oudsher is de gemeente verantwoordelijk voor de bluswatervoorziening. In de Wet veiligheidsregio's (2010) is dit opnieuw vastgelegd. Wij spannen ons samen met de Veiligheidsregio Groningen in om de bluswatervoorziening toekomstbestendig te maken en waar mogelijk de bluswatervoorziening te verbeteren bij de objecten waar nu geen extern bluswater aanwezig is. Een inventarisatie waar de brandweer niet voldoende extern bluswater bij een object kan brengen om een brand goed te blussen heeft plaatsgevonden. De volgende stap is om te onderzoeken of het met simpele oplossingen mogelijk is extern bluswater bij het object te krijgen en bij de objecten die overblijven in te zetten op voorlichting om slachtoffers te voorkomen en schade te beperken.

Vrijwillige brandweer

Vanuit de Veiligheidsregio Groningen dient de positie van de brandweervrijwilligers gewaarborgd te zijn om te voorkomen dat het draagvlak onder de vrijwilligers afneemt met als gevolg dat de brandweertzorg onder druk komt te staan. Een belangrijke randvoorwaarde hierbij is de waarborg dat risico's voor de vrijwilligers zijn afgedekt vanuit een arbeidsongeschiktheidsverzekering bij inkomstendering op korte termijn en een toereikende voorziening bij inkomstendering op lange termijn.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

Coronacrisis

De coronamaatregelen zijn ingetrokken maar het blijft van belang om de ontwikkelingen in de gaten te houden. Gezamenlijk met de gemeenten binnen de Veiligheidsregio Groningen trekken we hierin op.

Extern bluswater

De gemeente is verantwoordelijk voor de bluswatervoorziening. Het onderhoud van de brandkranen moet structureel geborgd en uitgevoerd worden. Verder is het van belang om voorlichting te blijven geven om brand te voorkomen.

Risico's

Coronacrisis

We weten niet hoe corona zich verder gaat ontwikkelen en wat de gevolgen hiervan zijn voor de inzet van de Veiligheidsregio Groningen en medewerkers van de gemeente.

Financiële mutaties

-

Programmaonderdeel: Openbare orde en veiligheid

Huidig beleid

Overvolle opvangcentrum

Het grootste opvangcentrum van Nederland staat in Ter Apel. Ter Apel wordt niet voor niets de asielhoofdstad van Nederland genoemd. Vanwege te hoge instroom en te weinig uitstroom is al meerdere keren het maximaal aantal van 2000 personen overschreden. Gezamenlijk met de Veiligheidsregio en de provincie trekken wij op om aandacht te vragen voor deze situatie en voor het openen van meer opvanglocaties op korte en lange termijn.

Overlast gevende vreemdelingen

Veel vreemdelingen doorlopen hun asielprocedure zonder negatief in beeld te komen, echter is er een groep die het verstiert voor de goedwillenden. Blijvende en permanente aandacht vanuit een gesloten ketenaanpak voor overlast gevende vreemdelingen is noodzakelijk voor het draagvlak van het opvangcentrum. Een belangrijke schakel in de aanpak is een volwaardig politiebureau in Ter Apel en voldoende politiecapaciteit, mede om de dagelijkse politie-inzet in de rest van het cluster Westerwolde te kunnen garanderen.

Ondermijning

Ondermijning is de onwenselijke vermenging van de “onderwereld” met de “bovenwereld”. Wij willen voorkomen dat we als overheid onbewust ondermijnende activiteiten faciliteren en hoge kosten moeten maken als gevolg van opruimwerkzaamheden van drugsafval. Een goede informatiepositie is essentieel. Het Regionale Informatie en Expertise Centrum Noord ondersteunt ons in de aanpak van ondermijning en om de weerbaarheid te vergroten.

Mensenhandel valt onder ondermijning. Op 4 december 2018 heeft staatssecretaris Harbers het programma ‘Samen tegen Mensenhandel’ geïntroduceerd. In 2022 moet elke gemeente een aanpak mensenhandel hebben en moet deze geborgd zijn. Aandacht voor preventie, signaleren, handhaven en hulpverleners dienen onderdeel te zijn van de aanpak. Ook moet er een landelijk dekkend netwerk van zorgcoördinatie komen en zal er passende opvang voor slachtoffers moeten zijn.

Lokale veiligheidsprioriteiten

Jaarlijks wordt de gemeenteraad uitgenodigd voor een bijeenkomst waar de politie uitleg geeft wat er speelt. Daarnaast zijn er door de gemeenteraad lokale veiligheidsprioriteiten vastgesteld voor de jaren 2022-2024. Aan de lokale veiligheidsprioriteiten wordt uitvoering gegeven.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

Overvolle opvangcentrum

Vanuit de Veiligheidsregio's in Nederland worden er voor de korte termijn crisisnoodopvangplekken gecreëerd om het aanmeldcentrum in Ter Apel te ontlasten. Voor de langere termijn blijven we richting het COA en Ministerie uitdragen dat het van het belang is om nog twee Gemeenschappelijke Vreemdelingen Locaties (GVL's) elders in Nederland te openen, conform eerder gedane toezeggingen van het COA en de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, om zo de druk op de gemeente Westerwolde te verminderen.

Overlast gevende vreemdelingen

Vanuit een gesloten ketenaanpak is er blijvende en permanente aandacht voor overlast gevende vreemdelingen nodig.

Ondermijning

In het kader ondermijning is het tegengaan van het gebruik van (agrarisch en industrieel) vastgoed voor de productie en opslag van drugs als speerpunt benoemd. Het gaat hierbij om illegale activiteiten ten behoeve van de productie en handel van plantaardige of synthetische drugs, inclusief opslag van ingrediënten voor de productie en dumping van afval. Met het Regionale Informatie en Expertise Centrum Noord wordt hiervoor een aanpak ontwikkeld. Verder wordt er uitvoering gegeven aan het beleid mensenhandel 2022.

Lokale veiligheidsprioriteiten

Aan de lokale veiligheidsprioriteiten 2022-2024 wordt uitvoering gegeven.

Risico's

Overvolle opvangcentrum

Geen humane opvang met risico's voor de brandveiligheid, volksgezondheid of openbare orde.

Overlast gevende vreemdelingen

Door het niet openen van meerdere GVL's elders in Nederland bestaat de mogelijkheid, indien er onvoldoende doorloop plaatsvindt, dat Ter Apel ten aanzien van de doelgroep vol loopt.

Programma 2 Openbaar gebied

Programmaonderdeel: Verkeer, wegen en water

Huidig beleid

Verkeer

Het beleid voor verkeer is vastgelegd in het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP 2021 - 2031). Het doel is om de gemeente goed en veilig bereikbaar te houden. Daarvoor werken we aan het oplossen van gevaarlijke verkeerssituaties. In de begroting is hiervoor geen budget opgenomen. Door gebruik te maken van budgetten voor wegen en openbare verlichting proberen we de verkeerssituatie in Westerwolde steeds verder te verbeteren. Een voorbeeld is dat de openbare verlichting deel voor deel wordt vervangen door ledverlichting. We proberen bij aanpak van verkeerssituaties zoveel mogelijk subsidieregelingen van de Provincie (DuVV) en het Rijk (SPV) te benutten. Er zijn hier aanzienlijke subsidiebedragen te verkrijgen. Een subsidie kan echter alleen maar worden aangevraagd indien ook voldoende co – financiering vanuit de gemeente beschikbaar is. Het openbaar vervoer proberen we zo goed mogelijk overeind te houden. Door afbouw van de extra financiële coronasteun vanuit het Rijk aan de OV – sector en het feit dat het aantal busreizigers in Groningen en Drenthe nog niet weer op het peil is van voor corona, staat dit onder druk. Een factor die daarbij meespeelt, is dat mensen in de coronapandemie gewend zijn geraakt aan het thuiswerken, wat zorgt voor een afname aan met name forenzen in het OV. En daarmee een daling aan inkomsten voor het OV Bureau. Het OV-bureau heeft de afgelopen jaren bellijnbussen opgeheven, maar daar is Automaatje voor in de plaats gekomen. Een goede voorziening door inwoners voor inwoners en een verbetering van de mobiliteit in ons gebied.

Laadpalen

De uitrol van laadpalen in de gemeente is in 2022 door de raad vastgelegd in de Integrale Laadvisie 2021-2035. Door het college is in 2022 het Plaatsingsbeleid laadpalen 2021-2035 vastgesteld. Het plaatsingsbeleid bevat concrete regels en voorwaarden voor de plaatsing van laadpalen in de openbare ruimte. In 2023 zal de 1000 laadpalenconcessie van de Provincies Groningen en Drenthe , waaraan Westerwolde deelneemt, opnieuw worden aanbesteed. Deze is momenteel gegund aan het laadpaalbedrijf Allego. Als gemeente willen wij - conform de vastgestelde laadvisie - bij deze aanbesteding weer deelnemen. Eind 2022 zal bij de Jumbo in Ter Apel de eerste snellaadpaal in de gemeente worden geplaatst. Een elektrische auto is hier in c.a. 20 min voor 80% opgeladen.

Wegen

Het beleid voor het beheer van de openbare ruimte (bruggen, groen en wegen) is in september 2020 door de raad vastgelegd in Nota Openbare Ruimte (NOR). Uit de NOR blijkt dat er te weinig budget is en we lopen steeds meer achter. Er is nauwelijks budget voor een laag onderhoudsniveau. Dit betekent dat de kwaliteit van onze wegen jaarlijks steeds slechter wordt. Jaarlijks inspecteren we alle wegen op hun kwaliteit en waar er achterstand is op onderhoud. Niet alle achterstand is meteen risicovol. We onderzoeken welke achterstand direct opgelost moet worden. De achterstand op wegen waar veel verkeer rijdt en/of waar we kunnen laten zien dat de staat van de weg leidt tot gevaarlijke situaties, hebben de eerste prioriteit. Als eerste helpt de ViaStat Top 14 (als onderdeel van het GVVP) hierbij. Ten tweede gebruiken we het verkeersmodel dat laat zien waar de drukste wegen zijn. Op basis van risico's en hoeveelheid verkeer wordt jaarlijks een groot onderhoudsplan gemaakt en uitgevoerd. De meeste achterstand ontstaat binnen de elementenverharding. We kunnen de achterstand hier tijdelijk wegwerken. Bijvoorbeeld door de maatregel af te zwakken. Dan herstraten we niet 100%, maar slechts 50% van een weg. Zo voldoen we aan het ambitieniveau 'laag'. Maar deze weg komt wel weer eerder op de planning terug. Het financiële tekort verschuiven we zo naar de toekomst.

Water

De belangrijkste 25 kilometer beschoeiing wordt in de jaren 2020 tot en met 2024 vernieuwd. De renovatie van de bruggen 5, 6, 9 en 10 Bourtange en de Westerstraatbrug zijn in 2022 gereed. De Hefbrug Barnflair-Oost wordt in 2022 voorbereid en de uitvoering zal in 2023 gereed moeten komen. De brugbediening Ruiten-Aa kanaal wordt onderzocht en met kolonevaart wordt geprobeerd om storingen te voorkomen.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

In 2023 zal de Nota Openbare Ruimte (NOR 2.0) aan de gemeenteraad worden voorgelegd. De NOR 2.0 zal gebaseerd zijn op gegevens en analyses uit het beheerpakket voor de openbare ruimte (Obsurv). Daarmee krijgt de raad een nauwkeurig beeld hoe de openbare ruimte van Westerwolde er voor staat en heeft de raad keuzes uit scenario's voor de toekomst.

De ontwikkeling van de Nedersaksenlijn volgen we met veel belangstelling en er wordt maximale inzet gepleegd om een treinstation in Ter Apel te krijgen.

Het objectbewegwijzeringssysteem (de verwijshorizonten naar o.a. gemeentewerken, gemeentehuis e.d.) is nog niet geharmoniseerd en voldoet niet meer aan de landelijke voorschriften. In 2023 zal een beleidsnota bewegwijzering inclusief duidelijke regels worden opgesteld. Daarna kan een vervangingsplan worden opgesteld om stapsgewijs het huidige verwijshorizontensysteem te uniformeren. De komende 1,5 jaar werken we aan opstelling van een nieuwe wegenlegger voor Westerwolde. Een gespecialiseerd bureau ondersteunt ons hierbij. Een wegenlegger bevat een beschrijving van de openbare wegen en de onderhoudsplichtigen daarvan in de gemeente. Het hebben van een actuele wegenlegger is een wettelijke plicht volgens de Wegenwet. Regelmatig krijgen wij vragen van burgers of een weg openbaar is of niet. Een wegenlegger helpt om die vragen te kunnen beantwoorden en daar duidelijkheid over te scheppen.

Risico's

Door financiële tekorten op groen en wegen daalt het kwaliteitsniveau langzaam naar 'laag' en 'zeer laag'. Het risico daarvan is dat de gemeente steeds meer schadeclaims krijgt van inwoners.

Financiële mutaties

Voor het vervangen van oude armaturen naar LED openbare verlichting is een MIP opgesteld van € 255.000 waarvan de kapitaalslasten kunnen worden gedekt uit de huidige begroting openbare verlichting.

Met betrekking tot wegen neemt de kwaliteit jaarlijks af, tot een weg zo slecht is dat alleen duurder groot onderhoud de weg weer veilig kan maken. Steeds meer wegen vervallen door het tekort aan budget. Het huidige budget van €1.016.000,- is nu 'goedkoper', maar in de toekomst zijn we meer kwijt. Op grond van een doorrekening door een ingenieursbureau is het advies om het budget voor wegen vanaf 2022 met € 700.000 te verhogen naar €1.716.000,-. Met dit budget vervallen onze wegen niet en werken we de achterstand weg.

Voor het beheer, onderhoud, renovatie en vervanging van de bruggen heeft de raad het Instandhoudingsplan Kunstwerken 2022-2026 vastgesteld en het benodigde budget voor de komende jaren opgenomen in de begroting.

Programmaonderdeel: Openbaar groen

Huidig beleid

Het beleid van Openbaar groen is opgenomen in de Nota openbare ruimte die in 2020 door de raad is vastgesteld. De rode lijn is, dat er nagenoeg geen geld is voor het vervangen van plantsoenen, het bestrijden van boomziektes en plagen, de coulissensnoei, bosonderhoud en het verwijderen van zieke bomen en herplant.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

We weten nu nog niet wat de klimaatverandering precies gaat doen in ons gebied. Door klimaatverandering weten we wel dat er meer droogteperiodes, grotere stormen en intensievere regenval komen. Dit zal uiteindelijk invloed hebben op de inrichting en het onderhoud van ons plantsoen. Ook zijn er nieuwe boomziektes, nieuwe plagen door nieuwe invasieve exoten en de coniferenprocessierups. Met het opstellen van de NOR 2.0 zal er ook aandacht voor klimaatadaptatie zijn.

Risico's

De kans is groot dat zonder extra geld er meer meldingen komen. Meer meldingen vraagt meer inzet van de bomenploeg, waardoor minder tijd voor bomenonderhoud overblijft. De kans is groot dat door minder bomenonderhoud, er meer meldingen komen. Meer meldingen kosten meer tijd, enzovoorts.

Financiële mutaties

Om het Openbaar groen in de dorpen op basis en buiten de bebouwde kom op laag te kunnen blijven onderhouden, is in de NOR becijferd dat er jaarlijks € 300.000,- extra nodig is.

Programma 3 Bedrijvigheid en Duurzaamheid

Programmaonderdeel: Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Huidig beleid

In samenwerking met de ondernemers(verenigingen) werkt de gemeente aan aantrekkelijke bedrijfslocaties. De aanleg van snel internet via glasvezel in het buitengebied is afgerond. Met marktpartijen worden nu ook de kernen van glasvezel voorzien. De opwaardering van het hoogspanningsnetwerk en het transformatorstation in Ter Apelkanaal zal nieuwe bedrijvigheid aantrekken. De lobby voor de Nedersaksenlijn krijgt veel aandacht om zeker te stellen dat de lijn via Ter Apel komt te liggen en Ter Apel een station krijgt. De aantrekkelijkheid van de winkelkern Ter Apel is hoog in vergelijking met omringende dorpen. Samen met de winkeliers en marktcoöplieden wordt er gewerkt aan het centrumplan Ter Apel.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

Het beleid in de komende jaren gaat door op de ingezette lijn. Aantrekkelijke en voldoende ruimte voor bedrijvigheid wordt in afstemming met de provincie opgepakt. Een voorbeeld daarvan is de economische visie voor de N366-zone. Ook op andere locaties wordt gekeken naar meer ruimte voor ondernemers. Voor bedrijventerrein 't Heem wordt samen met de ondernemers gekeken naar de mogelijkheden van revitalisering.

Risico's

Geen.

Financiële mutaties

Geen.

Programmaonderdeel: Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Huidig beleid

De gemeente heeft goed contact met de ondernemers en de ondernemersverenigingen. Regelmatig worden er bedrijfsbezoeken gedaan, ook vanuit het college van B&W. De gemeente is lid van de ondernemersverenigingen, neemt deel aan de bijeenkomsten en organiseert ook bestuurlijke overleggen met bestuurders van de verenigingen, zoals met LTO. De lijntjes zijn kort en de bereikbaarheid van de gemeente is optimaal. Voor bedrijfskundige vraagstukken werkt de gemeente met een extern bureau dat gratis ondersteuning verleent. Startende ondernemers en ondernemers die in zwaar weer zitten, krijgen ondersteuning. Voor specifieke onderwerpen werkt de gemeente met GroBusiness, een nieuw platform voor ondernemers van de provincie.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

Het beleid in de komende jaren gaat door op de ingezette lijn.

Risico's

Geen.

Financiële mutaties

Geen.

Programmaonderdeel: Economische promotie

Huidig beleid

De gemeente is met een stand aanwezig op ondernemersbeurzen binnen de gemeente en presenteert zich als Cittaslow-gemeente. Samen met de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM) worden bedrijven van buiten de regio verleid om zich in Westerwolde te vestigen. Hierbij betreft het vooral grote bedrijven die op Bedrijvenpark Zuid-Groningen gevestigd kunnen worden. De gemeente stimuleert de ondernemers om samen te werken met de omgeving, zoals met de regio Emmen en het Emsland. De gemeente is aangesloten bij de Agenda voor de Veenkoloniën en voor de agrarische sector wordt er jaarlijks een netwerkbijeenkomst over innovatie in de agrarische sector in Westerwolde georganiseerd.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

Het beleid in de komende jaren gaat door op de ingezette lijn.

Risico's

Geen.

Financiële mutaties

-

Programma 4 Onderwijs

Ontwikkelingen Onderwijs

We zien landelijk veel aandacht voor het onderwijs, met name op het gebied van: onderwijsachterstanden, achterstandsgebieden en corona achterstanden. Oost-Groningen wordt hier ook veelal in genoemd. De gemeente Westerwolde wil aandacht voor de ontwikkelingsmogelijkheden van alle kinderen zonder dat we onze ogen willen sluiten voor de belangrijke onderwerpen waar onze gemeente en regio mee te maken hebben.

We gaan de beleidsuitgangspunten die landelijk en gemeentelijk zijn opgesteld evalueren. Dit zodat we kunnen opmaken waar we staan. We willen meer samenhang proberen aan te brengen in de diverse projecten binnen het onderwijs, de doorgaande (ontwikkelings-) lijn versterken als ook de verbinding maken/versterken met de andere beleidsterreinen. Vanuit de evaluatie kijken we wat alle activiteiten, projecten en samenwerking voor onze kinderen doen en waar we juist meer dan wel minder op inzetten en waarom.

Daarnaast heeft de coronacrisis geleid tot het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Het NPO is een tijdelijk programma van 2,5 jaar (t/m schooljaar 2024/2025). Het doel is achterstanden (ook brede ontwikkeling) opgelopen tijdens corona tegen te gaan. Het hele onderwijsveld is meegenomen in het programma, van voorschoolse educatie, basisonderwijs tot wetenschappelijk onderwijs. Het landelijk programma wordt in samenwerking tussen scholen, gemeenten en de rijksoverheid uitgevoerd. Zowel de scholen zelf als de gemeente krijgt NPO-middelen. Vanuit de gemeente hebben wij een inventarisatie gemaakt welke problematieken er spelen. Hieruit is een plan opgesteld waaraan de komende jaren uitvoering geven. Daarbij is zoveel mogelijk verbindingen/versterking gemaakt met het huidige (gemeentelijke) aanbod.

Ontwikkelingen Onderwijsachterstandenbeleid

Wij kennen al een aantal jaren een onderwijsachterstandenbeleid (OAB) met als doel om onderwijsachterstanden van kinderen vroegtijdig te signaleren en te bestrijden. Het accent ligt daarbij op voor- en voerschoolse educatie (we). De ambitie is om peuters en kleuters met een (taal)achterstand zo goed mogelijk voor te bereiden op de basisschool, zodat ze met zo min mogelijk achterstand naar groep 3 kunnen. Vanuit allerlei onderzoeken over de (onderwijs) Regio Oost Groningen, de documentaireserie 'Klassen' en Corona-achterstanden is onderwijsachterstandenbeleid (OAB) weer volop in de aandacht.

Ook wij vinden het nog steeds van groot belang dat alle kleuters een goede start op de basisschool maken. Daarom blijven wij ons inzetten voor onderwijsachterstanden en VVE-beleid en willen we ons beleid evalueren en kijken waar we (specifieker) op in kunnen/moeten zetten. Door een nieuwe verdeelsystematiek werd het OAB-budget voor Westerwolde in 2019-2022 groter. De huidige periode loopt van 2019-2022. In 2023 start weer een nieuwe OAB-financieringsperiode. Daarnaast zijn vanuit de landelijke politiek plannen voor een stelselwijziging voor de kindvoorzieningen in de maak op basis van mogelijke scenario's.

Ontwikkelingen onderwijshuisvesting

In november 2020 is door uw raad het nieuwe IHP vastgesteld. Vanuit het IHP zijn Bellingwolde, Blijham en RSG Ter Apel (ISK) aangemerkt als huisvesting met een hoge prioriteit. Met drie verschillende schoolbesturen is in Bellingwolde gestart met een traject om te komen tot een gezamenlijke onderwijsambitie voor het dorp/omgeving Bellingwolde. Dat zit momenteel in de eindfase voor een GO/NO GO. Ook is intussen voor de RSG een programma van Eisen door ons vastgesteld voor nieuwbouw van de ISK. Met het COA vindt overleg plaats over de realisatie hiervan. De

verwachting is dat wij begin 2023 ook met Blijham in overleg gaan treden om de planvorming op te starten.

Risico's/ Financiële mutaties

De uitvoering van het IHP vraagt grote investeringen. Voor de eerste fase van het IHP is er voldoende budget, echter is voor de uitvoering van de overige fases onvoldoende budget beschikbaar in de begroting. Gezien de financiële situatie wordt dit geen gemakkelijke opgave. De haalbaarheid van de uitvoering van het gehele IHP is hiervan afhankelijk. Daarbij zijn bouwmaterialen en bouwkosten de afgelopen periode (door corona) aanzienlijk gestegen. Hierdoor vallen de geschatte kosten, zoals opgenomen in het IHP, mogelijk hoger uit.

Programma 5 Sport, Cultuur en Recreatie

Ontwikkelingen Sport en Bewegen

De Sport- & Bewegvisie “Iedereen kan meedoen!” van de gemeente Westerwolde 2018-2022 stelt zowel de kaders als geeft de actiepunten weer waar wij mee aan de slag zijn om alle inwoners uit de gemeente zo actief mogelijk te laten zijn. Voor de jaren 2020 t/m 2022 heeft het rijk middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het Lokaal Sportakkoord. Door de intrede van het coronavirus, met als gevolg dat verenigingen en organisaties andere prioriteiten hadden, zal de uitvoering doorlopen naar het jaar 2023. De regeling Sportakkoorden zal naar alle waarschijnlijkheid verlengd worden. Reden dat wij ook de looptijd van de Sport- & Bewegvisie verlengen. In 2023 gaan wij nader bepalen of een herijking van deze visie noodzakelijk is.

Landelijk zien we dat sporten en bewegen niet een doel op zich is, maar een middel om te komen tot een gezonde leefstijl, participatie en sociale samenhang. De raakvlakken met andere beleidsterreinen worden dan ook steeds groter. Zo is er een verplichting vanuit het rijk aan de basisscholen om in schooljaar 2023-2024 te voldoen aan de beweegnorm van 2 lessen vakonderwijs per week. Bij het opstellen van een vervolg op de Sport- & Bewegvisie zal (nog) meer rekening gehouden moeten worden met deze ontwikkeling.

Ontwikkelingen Cultuur

Het jaar 2023 is het eerste jaar dat gewerkt gaat worden met een nieuwe cultuurnota, waarin ook verschillende onderdelen m.b.t. erfgoedbeleid zijn opgenomen. Speerpunten zijn daarbij a) het materieel erfgoed (monumenten), archeologie, landschapsontwikkeling (Landschapsconvenant en Grensland Schansland) en b) het immateriële erfgoed (de Groninger taal, Westerwoldse folklore (volkskunst), lokale (orale) geschiedenis).

Het beleid met betrekking tot amateurkunst, de podiumkunsten en cultuureducatie zal grotendeels worden voortgezet, waarbij het huidige subsidiebeleid (ASV) als uitgangspunt dient en samengewerkt zal worden met de provinciale steuninstellingen (VRIJDAG, K&C en het Cultuurloket). Binnen de subsidiekaders (ASV) is er ruimte voor inhoudelijke variëteit en programmawisselingen. Vanuit de gemeente gaan we daarbij accenten leggen zoals die in de nieuwe cultuurnota worden benoemd.

De komende jaren zal het beleid van de gemeente er ook op gericht zijn om de museale samenhang te versterken, zowel inhoudelijk (programmatisch) als technisch-functioneel (uitvoering). Daarbij wordt ingezet op de verdere cultuur-toeristische profilering van de landstreek. De inhoudelijke kaders daarvan zijn o.a. omschreven in de cultuurvisie en het Cittaslow-beleid. Bijzondere aandachtspunten zijn de verdere ontwikkeling van het museale beleid van de Vesting Bourtange en Kamp De Beetse.

Cittaslow

In 2021 hebben we met ons Cittaslow netwerk gesproken over de betekenis van Cittaslow in Westerwolde. Het Cittaslow netwerk bestaat uit de Westerwoldse Cittaslow supporters en de gemeente. Het is belangrijk dat Cittaslow duidelijk wordt voor inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en bezoekers. Als Cittaslow netwerk vinden we dat Cittaslow gaat over vijf thema's. Dit zijn:

- Lokaal ondernemerschap
- Cultuur(historie) & landschap
- Noaberschap
- Gastvrijheid
- Duurzaamheid

Aan de hand van deze thema's gaan we als gemeente samen met de Cittaslow supporters projecten doen en activiteiten organiseren. Deze projecten en activiteiten gaan we benoemen in een

Uitvoeringsprogramma Cittaslow. Dit Uitvoeringsprogramma Cittaslow is in het derde kwartaal van 2022 klaar. Een aantal onderdelen uit dit Uitvoeringsprogramma zijn:

- het opzetten van Cittaslow reisarrangementen in samenwerking met andere Cittaslow gemeenten;
- aansluiting zoeken bij beleidsterreinen zoals recreatie en toerisme, economie, duurzaamheid, landschap en inkoop. Zo is Cittaslow meer zichtbaar in onze organisatie en het beleid;
- het uitbrengen van een Cittaslow nieuwsbrief, die vier keer in het jaar uitkomt voor supporters en andere geïnteresseerden. Hierin staan verhalen van supporters, evenementen in het gebied en ontwikkelingen vanuit de gemeente;
- daarnaast hebben we de toelatingseisen voor nieuwe supporters aangescherpt. Het is belangrijk dat het Cittaslow keurmerk haar waarde behoudt. Daarom zijn we selectief bij het toelaten van nieuwe bedrijven en organisaties.
- we gaan met de Cittaslow supporters een Cittaslow dag in Westerwolde organiseren in het voorjaar van 2023;
- we zijn met evenementenorganisaties in gesprek om Cittaslow meer zichtbaar te maken, zoals op het Montmartre festival in Sellingeren;
- we werken aan het Beste Cittaslow Idee van het jaar, een wedstrijd waarbij de winnaar een cheque krijgt om zijn of haar Cittaslow project uit te voeren. Dit moet een project zijn wat zich richt op een van de vijf thema's.

Programmaonderdeel: Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Huidig beleid

De vrijetijdseconomie gaat in 2023 bezig met de wandel- en fietspaden. Hierbij ligt de focus op de fietspaden omdat daar nu de meeste problemen zijn. Op dit moment zijn we bezig om te kijken waar de grootste knelpunten liggen en hoe we dit het beste op kunnen lossen. Volgend jaar pakken we dit aan zodat iedereen weer kan genieten van onze fietspaden! Hier horen natuurlijk ook de bankjes en borden met informatie bij. In 2023 gaan we zorgen dat daar ook genoeg van zijn.

Naast de fietspaden gaan we ook bezig met het water waar op gevaren kan worden. De meeste aandacht gaat uit naar het kanovaren in de Ruiten Aa. We gaan, bijvoorbeeld, extra steigers aanleggen en vaarroutes bedenken. En we kijken samen met de kanovaarders op de Ruiten Aa wat hun wensen zijn. Verder gaan we ook het suppen in Westerwolde onderzoeken. Het is op veel plekken in Nederland populair en het is erg geschikt om ons gebied vanaf het water te ontdekken.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

De basis voor het beleid is de visie Vrijetijdseconomie 2030. Samen met de gemeenten in Oost-Groningen schrijven we in 2023 nieuw beleid. Dit beleid gaat over de verblijfsrecreatie, de toeristenbelasting en evenementenbeleid.

Risico's

-

Financiële mutaties

Het verbeteren van de fietspaden en de vaarrecreatie is belangrijk voor inwoners en toeristen. In 2023 gaan we hiermee aan de slag. De kosten hiervan schatten we op €20.000 tot €30.000. In het najaar komen we met een uitgewerkt plan inclusief MIP die daar invulling aan geeft. Het gaat hierbij om een financiering die buiten het reguliere budget van de vrijetijdseconomie valt.

Programma 6 Sociaal Domein

Ontwikkelingen Sociaal Domein

We realiseren stap voor stap de beleidsvoornemens uit de Visie Sociaal Domein en het beleidskader specifieke doelgroepen zorg. De speerpunten hierbij zijn het meer integraal en gebiedsgericht werken en lokale samenwerking met andere organisaties. Het beleidskader specifieke doelgroepen valt onder de paraplu van de beleidsvisie Sociaal Domein en gaat op het specifiek doelgroepenbeleid voor kwetsbare inwoners in. Voor beschermd wonen is in 2020 het programma beschermd wonen en opvang 2020 – 2025 Groninger gemeenten vastgesteld. Ook is door alle Groninger gemeenten het actieprogramma geweld hoort nergens thuis vastgesteld.

Op de beleidsterreinen waar het gaat om de combinatie van veiligheid en zorg hebben we onvoldoende beleids capaciteit. Dat wil niet zeggen dat er niet op geacteerd wordt. In principe worden al deze beleidsterreinen opgepakt, maar wel in de minimale variant van alleen het hoognodige doen (het meest op uitvoerend niveau). Er is op de meeste onderdelen geen beleid geformuleerd. Daarvoor is het noodzakelijk om structureel beleids capaciteit uit te breiden ten aanzien van:

- Openbare Orde en Veiligheid met Zorg (terugkeer ex-gedetineerden, anti discriminatie-/diversiteitsbeleid, forensische zorg, voorkomen recidive voor doelgroep complexe verstandelijk gehandicapten, mensenhandel, overlast situaties en buurtbemiddeling, escalatiemodel voor integrale aanpak ter voor voorkoming van escalatie bij huishoudens, huisuitzettingen)
- Zorg en veiligheid (Openbare geestelijke gezondheidszorg, Maatschappelijke Opvang, dak-en thuisloosheid, huiselijk geweld en kinderen mishandeling, Ouderen mishandeling en financiële uitbuiting, Wet Zorg en Dwang.

Ontwikkelingen Pilot gebiedsgericht werken

We zijn in 2021 gestart met een pilot gebiedsgericht werken in Midden-Westerwolde, waarin we ervaring opdoen in het gebiedsgericht werken, het opzetten van een volwaardig gebiedsteam en de benodigde communicatie, huisvesting etc. We gaan werken volgens de zogenaamde 'omgekeerde toets', waarbij medewerkers verdergaand zijn geprofessionaliseerd met focus op de hulpvraag in plaats van de wet- en regelgeving. Op basis van deze ervaringen gaan we in 2022 ook in Noord- en Zuid-Westerwolde gebiedsteams realiseren. Hierbij wordt via korte lijnen lokaal samengewerkt met partijen in het gebied (onderwijs, SWW, huisarts, zorgpartijen, politie, GKB, corporaties en niet te vergeten, de inwoners).

Ontwikkelingen Jeugd

Samen met de andere gemeenten kopen wij in de provincie Groningen alle jeugdhulp (zorg in natura-ZIN) regionaal in via de RIGG. Gemiddeld ontvangen zo'n 500 cliënten in Westerwolde deze Jeugdhulp. De afgelopen jaren zijn de kosten voor deze jeugdhulp fors gestegen. Gelukkig zien wij de afkapping in de kosten van vorig jaar zich doorzetten. Een kanttekening daarbij is echter wel dat de loon- en prijsindexatie een stuk hoger ligt de komende jaren, wat een kosten opdrijvend effect heeft. In het actieplan Jeugdhulp hebben we een aantal interventies beschreven die moeten leiden tot een verdere besparing op de uitgaven Jeugdhulp én op een verdere verbetering van de kwaliteit en nabijheid van de jeugdhulp.

Onder druk van de financiën hebben wij samen met de andere gemeenten een stip op de horizon gezet waarin we veel meer lokaal en taakgericht de hulpverlening willen organiseren. Dit moet een andere wijze van inkoop opleveren. Hierbij is tevens besloten om in de periode tot 2024 lokaal te experimenteren met alternatieve vormen van inkoop. In 2025 worden de resultaten van deze

experimenten omgezet in een nieuwe vorm van inkoop. Zelf verwachten wij komend jaar vooral de lichtere (ambulante) hulpverlening meer lokaal met vaste personen te hebben georganiseerd. Waar mogelijk doen wij dat zonder indicatie. Voorbeelden hiervan zijn de afspraken met Cosis en Mee waar het gaat om lichte ambulante hulpverlening, de schoolcontactpersoon en de afspraken met Careforward Noord m.b.t. de hulpverlening op het AZC. Deze beweging monitoren wij zodat we de effecten duidelijk zichtbaar kunnen maken.

Ontwikkelingen WMO

Langer thuis wonen, de invoering van het abonnementstarief, maar ook de vergrijzing zijn ontwikkelingen die van invloed zijn op de WMO. De komende periode wordt gewerkt aan de 12 speerpunten die genoemd zijn in het beleidskader specifieke doelgroepen. Bij beschermd wonen hebben we hierbij te maken met de transformatiebeweging, die we graag willen inzetten van beschermd wonen naar beschermd thuis, maar ook met de invoering van het landelijk verdeelmodel en de gevolgen van het woonplaatsbeginsel.

In 2022 is de aanbesteding van de inkoop voor beschermd wonen gestart. Vanaf 2023 zal conform deze nieuwe inkoop gewerkt gaan worden. Tenslotte wordt er, net als bij de jeugdhulpverlening, steeds vaker gekeken of er taken naar het voorliggend veld verschoven kunnen worden. Bovenstaande ontwikkelingen bieden kansen en risico's voor de kostenstijging van de WMO die zich het afgelopen jaar heeft ingezet.

De stijgende kosten van maatwerkvoorzieningen WMO (begeleiding en huishoudelijk hulp) blijven helaas stijgen. De afschaffing van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in relatie tot een vergrijzende populatie laat een stijgende kostenontwikkeling zien. Ook de prijsstijgingen zijn hier van invloed. Veel invloed of interventies zien wij momenteel niet om dit om te buigen. Aangezien dit een landelijke tendens is verwachten wij van het Rijk interventies hierop.

Ontwikkelingen huiselijk geweld en kindermishandeling

De gemeenteraad heeft in 2020 het actieprogramma "Geweld hoort nergens thuis" vastgesteld. Met het actieprogramma is de ambitie uitgesproken om huiselijk geweld terug te dringen, de schade van het geweld te beperken en de cirkel van geweld te doorbreken. Bij het actieprogramma is een uitvoeringsplan opgesteld. Daarnaast wordt gewerkt aan een governance voor veilig thuis. Maar ook aan samenwerkingsafspraken tussen veilig thuis en de gemeenten. Naast deze ontwikkeling zijn ook SWW en de gemeente bezig om te werken aan een nog betere samenwerking op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Ontwikkelingen Sociale Werkvoorziening

Ondanks een verhoging van de rijksbijdrage voor de WSW ter compensatie voor de stijgende lonen, hebben onze beide leerwerkbedrijven nog steeds te maken met tekorten op de exploitatie. Wedeka is begonnen met de ombouw naar een leerwerkbedrijf en zet hier goede stappen. Afeer zet in 2023 vol in op arbeidsparticipatie van haar cliënten. Verder zijn beide bedrijven bezig met aanpassingen in de huisvesting. Afeer heeft een kostenreductieprogramma opgesteld. Een en ander met het doel de kosten van het bedrijf zoveel als mogelijk te reduceren. Ook Wedeka neemt kostenbesparende maatregelen en zet haar infrastructuur steeds meer in voor trajecten in het kader van Participatie.

Ontwikkelingen Algemene Bijstand

In januari 2022 zijn wij begonnen met een bijstandsbestand van 464 uitkeringen. Uit analyses zien wij dat het bestand een dalende trend heeft, die ondanks de Coronacrisis, heeft doorgezet. Toch moeten wij er rekening mee houden dat het bestand de komende jaren vanuit macro-economische ontwikkelingen kan gaan stijgen. Het is daarom zaak actief te blijven inzetten op een actief re-integratiebeleid volgens de 1-2-3-methode en het hanteren van een strenge, maar rechtmatige poort.

Gelet op de ontwikkelingen rondom de Coronacrisis en haar effecten op de economie, heeft het Rijk ook geanticipeerd op de te verwachten groei van werkloosheid en daarmee een toename van personen met een niet beheersbare schuldenpositie. Het Rijk heeft gelden voor de uitvoering van de noodzakelijk geachte crisisdienstverlening voor de periode tot en met 2024 beschikbaar gesteld. Het aanvullende pakket bestaat uit 4 bouwstenen, te weten: intensieve ondersteuning en begeleiding naar nieuw werk (waaronder crisisdienstverlening door de mobiliteitsteams + impuls doelgroep banenafpraak + impuls gemeentelijke re-integratie dienstverlening), scholing en ontwikkeling voor behoud van werk, de bestrijding jeugdwerkloosheid en de aanpak van armoede en schulden.

Een deel van deze gelden zal worden uitbetaald aan de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio. Het is daarom van belang dat wij goed aangesloten blijven bij de arbeidsmarktregio Werk in Zicht (WiZ). We kunnen op deze wijze extra inzetten op begeleiding, scholing en omscholing van werkzoekenden naar kansrijkere branches.

Ontwikkelingen Schuldhulpverlening

Ook in het jaar 2023 zullen de door de raad gestelde kaders uit het beleidsplan schuldhulpverlening leidend zijn, waarbij de nadruk van de uitvoering zal blijven liggen op preventie, vroegsignalering, terugdringing van schulden en nazorg. Hierbij werken we samen met de GKB, het Voorportaal schuldhulpverlening SWW en overige (keten)partners. Door integraal samen te werken met in- en externe partijen kan iedere inwoner passend worden begeleid naar een situatie van financiële rust, zodat ook de participatie bevorderd wordt. We laten pas los als het kan en bieden ondersteuning als loslaten nog niet kan.

Preventief zetten we zoveel als mogelijk de Voorzieningswijzer als instrument in, waardoor het inkomen van minima structureel toeneemt. Dit doen we in samenwerking met SWW. Vanwege de sterke stijging van de energielasten komen we met een plan van aanpak voor de bestrijding van Energiearmoede, om ook zo schulden bij onze inwoners te voorkomen. Daarnaast willen we bereiken dat schulden en armoede als onderwerp bij scholen hoog op de agenda komt te staan en onderzoeken we of we gericht een "buddy" voor schulden/armoede bij gezinnen kunnen inzetten, om hen extra ondersteuning te kunnen bieden.

Ontwikkelingen huisvesting en inburgering statushouders

De gemeente Westerwolde heeft vanuit het Rijk een jaarlijkse taakstelling voor het huisvesten van statushouders, waarbij de huisvesting en de maatschappelijke begeleiding wordt uitgevoerd door Stichting Welzijn Westerwolde. Toezicht op het halen van de jaarlijkse taakstelling vindt plaats door de Provincie. Door een overspannen woningmarkt, in combinatie met een hoge taakstelling huisvesting statushouders, is het voor gemeenten steeds lastiger (tijdig) aan de taakstelling te kunnen voldoen. De verwachting voor 2022 is, dat de taakstelling in Westerwolde gehaald zal worden.

Per 1 januari 2022 zijn we gestart met het nieuwe stelsel van de Wet inburgering 2021, gericht op een snelle participatie van statushouders. Binnen deze keten werken we nu nauw samen met onze partners de RSG, SWW, Wedeka en Afeer. Op inburgeraars, die vóór 1 januari 2022 inburgeringsplichtig zijn geworden en nog onvoldoende participeren (de zgn. "Ondertussen-groep"),

gaan we ook in 2023 extra capaciteit en passende trajecten inzetten om een snelle participatie te bewerkstelligen.

Risico's

Vanaf 2019 is er geen inkomensafhankelijke bijdrage meer voor de huishoudelijke hulp. Dit heeft een aanzienlijke stijging in de kosten gegeven. Ook bij Begeleiding WMO blijkt steeds duidelijker dat het door ons begrote budget niet toereikend is. Onzeker is of dit landelijke beeld het Rijk beweegt om gemeenten hierin tegemoet te komen.

Financiële mutaties

In 2021 is reeds geanticipeerd op de tekorten in de jeugdzorg. Hierop is een voor het sociaal domein opgenomen taakstelling ingesteld: Deze taakstelling bedraagt € 200 duizend voor 2022 met een evenredige groei van € 500 duizend naar 2025. In 2022 is deze taakstelling behaald. De komende jaren wordt dit echter een moeilijker opgave. Dit heeft te maken met de stijgende kostenontwikkeling binnen de WMO en de negatieve herverdelingseffecten op de BUIG. Om de stijgende lijn van de WMO indicaties om te buigen proberen we, in lijn met de interventies op het terrein van de Jeugd, meer voorliggende interventies op het terrein van de WMO te ontwikkelen.

Programma 7 Milieu en Volksgezondheid

Programmaonderdeel: Volksgezondheid

Huidig beleid

Onze wettelijke taken op het gebied van de volksgezondheid zijn vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid. Zij worden uitgevoerd door de GGd. Wij sluiten elk jaar een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) af met de GGd. Extra taken op het gebied van vroegsignalering van achterstanden en preventie leggen wij daarin ook vast. De visie op het sociaal domein, het Beleidskader bijzondere doelgroepen en onze lokale werkagenda met Menzis vormen de basis voor ons lokaal gezondheidsbeleid.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

Speerpunt voor ons preventief gezondheidsbeleid de komende jaren wordt het terugdringen van Roken, Alcoholgebruik en Overgewicht. Als JOGG-gemeente zetten wij daarbij veel in op jeugd. Voor volwassenen voeren wij projecten uit als de "Gecombineerde Leefstijl Interventie" en "Voel je Goed!". Wij willen de aansluiting tussen onze huisartsen en het gemeentelijk sociaal domein verbeteren. Doel is om de juiste zorg op de juiste plek voor onze inwoners te leveren, gezondheidsklachten kunnen vaak ook een niet medische oorzaak hebben (schuldenproblematiek, eenzaamheid). Wij creëren daartoe de functie Ondersteuner Sociaal domein (OSd-er). Hiermee komt er één vast aanspreekpunt voor het sociaal domein voor onze huisartsen, plus een digitale verwijzfunctie voor de huisarts naar het sociaal domein. Dit wordt voor 2 jaar gefaciliteerd door de Regiodeal Oost-Groningen. Dit geeft ons de mogelijkheid in 2 jaar toe te werken naar structurele borging. Binnen het project Koplopergemeente Onafhankelijke Cliëntondersteuning maken we een professionaliseringsslag in de onafhankelijke cliëntondersteuning voor onze inwoners. Het gaat hierbij om het vergroten van Bekendheid, Bereikbaarheid, Vindbaarheid en Toegankelijkheid (BBVT) van de onafhankelijke cliëntondersteuners in onze gemeente.

We worden we hierin gefaciliteerd door VWS.

Risico's

Het ministerie van VWS werkt aan een bundeling van diverse uitkeringen op het gebied van gezondheid, leefstijl & preventie en sport & bewegen. Elf huidige uitkeringen worden daarin gebundeld tot één SPUK. Dit kan leiden tot een andere verdeelsleutel over de gemeenten. Een verbeterde aansluiting van het medisch op het sociaal domein kan een lastenverzwaring betekenen voor het sociaal domein, deze kan deels neerkomen op onze welzijnsorganisatie SWW.

Financiële mutaties

De gemeente Westerwolde doet een aanvraag ad € 94.575 bij de regiodeal pijler gezondheid voor de Ondersteuner sociaal domein en een aanvraag ad € 45.000 voor de JOGG-regisseur. Na 2023 zal moeten worden voorzien in een structurele borging van deze functies.

Daartegenover staat dat de resultaten van de professionalisering van de onafhankelijke cliëntondersteuning na de projectfase zullen leiden tot kosten voor een professionele uitstraling (PR), een grotere bereikbaarheid en een grotere vraag van onze inwoners naar deze vorm van ondersteuning, deze wordt ingeschat op € 50.000.

Programmaonderdeel: Riolering

Huidig beleid

Het beleidsplan (Water en Riolerings-Plan 2021-2025) is in december 2020 door de raad vastgesteld. Eind 2021 zijn alle rioolinspecties afgerond en is de kwaliteit van de riolering in de gehele gemeente in kaart gebracht. Hieruit blijkt achterstallig onderhoud aan de riolering. In 2022 wordt een 5-jarig vervangingsplan opgesteld. Vanaf 2022/2023 zal gestart worden met de planmatige rioolvervangings- en renovatie.

Klimaatadaptatie; de stresstest klimaatadaptatie is afgerond en momenteel wordt gewerkt aan het maatregelplan. Vanaf 2023 zal ook de uitvoering van klimaatmaatregelen gaan starten.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

De komende jaren zal het beleid voor klimaatadaptatie verder worden uitgewerkt.

Risico's

Door achterstallig onderhoud aan de riolering ontstaat schade aan wegen en zijn incidenten en noodreparaties mogelijk.

Financiële mutaties

In de financiële onderbouwing van het vastgestelde beleid is rekening gehouden met rioolvervangingen en het in projecten meenemen van klimaatmaatregelen. Eventueel separaat uit te voeren klimaatmaatregelen kunnen leiden tot extra kosten. In het op te stellen Klimaatmaatregelplan zal dit worden opgenomen.

Programmaonderdeel: Afval

Huidig beleid

De raad heeft op 26 augustus 2020 het Grondstoffenplan Westerwolde 2021-2026 vastgesteld. Hiermee is de wijze van inzameling van huishoudelijk afval en de afvalstoffenheffing voor alle inwoners gelijk geworden. Met dit beleid willen we een maximaal hergebruik van grondstoffen uit het huishoudelijk afval realiseren, waarbij we tegen aanvaardbare kosten een goede service aan de inwoner kunnen leveren. Om dit te bereiken zijn de volgende maatregelen genomen:

- Inzameling afval: GFT, chemisch afval, papier, glas en textiel kunnen gescheiden van het restafval worden ingezameld. Op de twee milieustraten kunnen alle verplicht te scheiden afvalstoffen gescheiden worden ingeleverd. Hiernaast is een proef opgezet om PMD nog gescheiden aan te kunnen bieden. Bedrijfsafval wordt niet ingezameld.
- Verwerking afval: Restafval wordt verwerkt door Omrin. Middels een sorteerinstallatie worden diverse grondstoffen uit het restafval gehaald en wordt het vervolgens verbrand in de Restafval Centrale in Harlingen. Grondstoffen worden bij diverse fabrikanten afgezet om te worden gebruikt voor nieuwe producten of om weer opnieuw te worden toegepast.
- Inzamelmiddelen: Alle afvalcontainers zijn uitgerust met een chip voor een goed containerbeheer waarmee ook per leging een tarief kan worden opgelegd. Inwoners hebben de gelegenheid om papier in een container aan te bieden. Bij diverse appartementen worden de bovengrondse afvalcontainers vervangen door ondergrondse containers.
- Communicatie: Om het ontstaan van afval te beperken en het scheiden van de diverse afvalstromen te bevorderen, worden inwoners regelmatig voorzien van de nodige informatie.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

Naar aanleiding van de ervaringen met het huidige beleid, de ontwikkeling van de scheidingstechnieken en het landelijk afvalbeleid, zal het beleid aangepast kunnen worden. Met name de eventuele bouw van een nieuwe milieustraat en de inrichting ervan zijn aanleiding om dit aan te passen aan de nieuwste ontwikkelingen. Er zal meer samen kunnen worden gewerkt met kleinere bedrijven en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt om meer grondstoffen uit het grof vuil te halen om deze nuttig te gebruiken.

Risico's

De landelijke overheid zal meer doen om het ongescheiden restafval, dat wordt verbrand, terug te dringen. Gemeenten moeten dan rekening houden met een hogere verbrandingsbelasting op het restafval. Daarnaast zijn de schommelende marktprijzen voor grondstoffen een risico. Dit heeft vooral effect op de kosten voor de milieustraten.

Financiële mutaties

In de begroting van 2023 worden de jaarlijkse kosten voor onderhoud van de nieuwe ondergrondse containers opgenomen. Daarnaast zijn op korte termijn geen grote financiële mutaties te verwachten boven de normale jaarlijkse prijsindexering, afgezien van de genoemde risico's.

Programmaonderdeel: Milieubeheer

Huidig beleid

Handhavingsbeleid: de uitvoering gebeurt door de ODG.

Beleid op het gebied van bodem/grondverzet: grondverzet en onderzoeksverplichtingen worden uitgevoerd overeenkomstig de vastgestelde bodemkwaliteitskaarten en de nota bodembeheer.

Geluidbeleid agrarische bedrijven: voor vergunningsplichtige bedrijven gelden dezelfde eisen als voor meldingsplichtige inrichtingen. Uitvoering van het totale milieupakket: de uitvoering gebeurt door de ODG.

Komende jaren en ontwikkelingen

Mogelijke ontwikkelingen in verband met de invoering Omgevingswet (naar verwachting op 1-1-2023) en het daaruit voortvloeiend Omgevingsplan. De ODG is in 2022 overgegaan op een nieuw financieringsmodel (outputfinanciering).

Risico's

Doordat de ODG is overgegaan op outputfinanciering, betekent dit een financieel risico bij meer aanvragen. Niet uitgesloten is dat er zich nu nog onbekende bodemverontreinigingen op gemeentelijke percelen bevinden die gesaneerd moeten worden, terwijl tevens kosten van meerwerk en organisatiekosten van de ODG en eventuele onderzoekskosten voor bodem geluid en lucht niet zijn uitgesloten.

Financiële mutaties

Het nieuwe financieringsmodel van de ODG leidt tot een hogere deelnemersbijdrage.

Programmaonderdeel: Begraafplaatsen

Huidig beleid

Iedere gemeente is wettelijk verplicht een begraafplaats te hebben, de mogelijkheid te geven tot begraven, zorg te dragen voor een begrafenis als een overledene geen nabestaanden heeft en een register te voeren van uitgegeven graven. Dit is opgenomen in de Wet op de Lijkbezorging en het Besluit op de Lijkbezorging. De gemeente Westerwolde beschikt over 10 gemeentelijke begraafplaatsen en voorziet daarmee in de mogelijkheid om te begraven of bij te zetten en biedt een plaats voor de nabestaanden om te herdenken.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

De gemeente Westerwolde beschikt nog niet over een natuur(lijke) begraafplaats. De behoefte om begraven te worden in een meer natuurlijke omgeving neemt echter toe. Op de begraafplaats Ter Apel (Poortweg) is een nog niet ingerichte ruimte beschikbaar voor uitbreiding. Deze zou geschikt kunnen zijn voor natuur(lijk) begraven. Dit zal de komende jaren worden onderzocht en vervolgens zal er beleid op worden gemaakt.

Risico's

De gemeente heeft onvoldoende budget om graven die terugvallen aan de gemeente te ruimen en geschikt te maken om opnieuw uit te kunnen geven. Hierdoor lopen we het risico dat er op den duur geen ruimte meer is op de begraafplaatsen om te kunnen begraven. Dankzij een MIP 2105 'Ruimen en opnieuw uitgeven van graven' wordt met een eenmalige actie wel voor een deel ruimte gemaakt op de begraafplaats Kapelweg in Ter Apel.

Financiële mutaties

Met een aanvullende MIP wordt het ruimen van graven mogelijk op andere begraafplaatsen en het resterende deel van de begraafplaats Kapelweg in Ter Apel.

Programma 8 Wonen

Programmaonderdeel: Ruimtelijke ordening

Huidig beleid

Het huidig beleid op het gebied van ruimtelijke ordening wordt met name gevormd door de bestemmingsplannen en de Omgevingsvisie.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

De ontwikkeling en het beleid voor de komende jaren is gericht op de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2023. De minimale acties zijn dit jaar uitgevoerd en het werken aan een omgevingsplan is gestart. Het is de bedoeling om in 2023 een omgevingsplan voor Ter Apel te hebben. De ervaringen die we met dit omgevingsplan opdoen, zullen worden meegenomen in het vervoltraject. Op dit moment richten we ons op een Omgevingsplan voor het hele grondgebied van Westerwolde in 2025. Dat is ruim voor de uiterste datum van 1 januari 2029 die de Omgevingswet ons stelt.

Het jaar 2023 wordt het jaar van de praktijk. Dan ervaren de partijen wat goed loopt en wat moet worden verbeterd. Dit geldt intern maar ook voor de samenwerking met andere partijen, zoals de Omgevingsdienst, de Veiligheidsregio en de GGD.

Naast de Omgevingswet treedt op 1 januari 2023 ook de Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb) in werking. De Wkb heeft grote invloed op het proces en het beleid van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Een aantal soorten bouwwerken wordt op grond van de Wkb namelijk vergunningvrij voor het bouwtechnische deel van de aanvraag. Er is dan alleen een bouwmelding nodig. De toetsing van het bouwtechnische deel van de melding moet door een externe kwaliteitsborger worden gedaan. De toetsing aan het bestemmingsplan en redelijke eisen van welstand blijft bij de gemeente.

De Wkb heeft tot gevolg dat de focus meer bij handhaving (tijdens het bouwproces) komt te liggen. Ons streven is om eind 2022 alle processen hiervoor ingericht te hebben. Het jaar 2023 is een leer- en overgangsjaar.

Risico's

De bredere inhoud en de nieuwe werkwijze als gevolg van de Omgevingswet vragen extra tijd van de organisatie. De Wkb veroorzaakt ook verschuivingen in het werk. In 2023 zal meer inzicht ontstaan in de gevolgen van de nieuwe wetgeving. Voorsnog verwachten wij geen onaanvaardbare risico's.

Financiële mutaties

Voor zover nu kan worden voorzien is het voor de implementatie van de Omgevingswet beschikbaar gestelde krediet voldoende.

Verder moet de Legesverordening worden aangepast aan de Omgevingswet en de Wkb. Eind 2022 zal hiertoe een voorstel aan u worden voorgelegd.

Programmaonderdeel: Wonen en bouwen

Huidig beleid

Iedereen die in Westerwolde wil wonen, kan een plek vinden in de gemeente om goed en fijn te kunnen wonen. We willen een woningvoorraad die goed onderhouden is en comfortabel en daarmee klaar voor de toekomst. Waar dat nodig is moet ruimte voor vernieuwing en verbetering zijn. De *Woonvisie Westerwolde 2019 – 2024: Vernieuwen en vitaal houden* biedt ruimte voor nieuwbouw. Bij het beoordelen van nieuwbouwplannen moeten we blijven kijken naar de woningen die we al hebben en welke nieuwbouw hierop de beste aanvulling is.

Deze 5 punten zijn voor ons het belangrijkste:

1. Ruimte voor kwalitatief goede nieuwbouw en vernieuwing;
2. Kwaliteitsimpuls van de (sociale) huurvoorraad;
3. Verbeteren van de particuliere voorraad;
4. Goed begeleiden van de vergrijzingsopgave;
5. Verduurzaming van de woningvoorraad.

In de woonvisie staat welk soort woningen we extra nodig hebben. Omdat de vraag zal stijgen, of omdat de bestaande woningen niet meer goed genoeg zijn. Nieuwbouw doen we op structuurversterkende plekken. Dat betekent dat we nieuw bouwen op plekken waar dit voor de omgeving voor de meeste voordelen zorgt.

Elke 4 jaar maken we prestatieafspraken met de woningcorporaties (Acantus en WoonZorg) over de sociale huurvoorraad. Samen met de Bewoners Organisatie Westerwolde (BOW) overleggen we over onderwerpen als betaalbaarheid, onderhoud en de nieuwbouw van huurwoningen. Elk jaar kijken we of we of de afspraken moeten aanpassen.

Daarnaast willen we goed zorgen voor de woningen die er al staan. We willen mensen waar nodig helpen de woningen aan te passen voor de toekomst. Bijvoorbeeld door energiebesparende maatregelen te treffen of een badkamer of slaapkamer op de begane grond te maken. Dat doen we door hiervoor leningen aan te bieden.

Wij werken samen met de regio in het Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan Oost-Groningen (RWLP) en de uitvoering van de Regio Deal Oost Groningen. In de regio staan we voor dezelfde uitdagingen: het aantal oudere inwoners neemt de komende jaren sterk toe. Het aantal jongere inwoners neemt af. Veel woningen in de regio zijn verouderd. Door samen aan deze uitdagingen te werken bereiken we meer. Wij werken eraan dat het goed leven is voor jong en oud in onze regio en dat we winkels, (openbaar) vervoer, horeca, zorg en buurthuizen in de buurt kunnen houden.

Elke gemeente in Nederland moest in 2021 een transitievisie warmte (TVW) opleveren. Dit is een visie waarin staat hoe we in de toekomst onze gebouwen en woonhuizen willen verwarmen en met welke energiebron we in de toekomst koken. We willen van het gas af en we willen het energieverbruik verlagen. De visie is een opgave uit het Klimaatakkoord. De financiering hiervoor komt van de rijksbijdrage Warmtefonds. De uitvoering van deze plannen start direct in 2022. De raad bepaalt uiteindelijk de volgorde en het tijdpad van de aanpak.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

Het woonbeleid van dit moment is vastgesteld voor de periode 2019-2024. De markt is sinds 2019 wel veranderd. In 2020 zijn nieuwe bevolkingsprognoses uitgevoerd en in 2021-2022 nieuw woningmarktonderzoek. Ook moeten we bekijken welk effect de coronapandemie heeft op woonwensen. Op basis van nieuwe gegevens kan het nodig zijn het woonbeleid aan te passen.

Het rijk versterkt de regie op de volkshuisvesting. In de tweede helft van 2022 maakt het rijk afspraken met provincies over het provinciale aandeel in de nationale opgave woningbouw. Deze provinciale taakstellingen worden eind 2022 omgezet in regionale woondeals en lokale prestatieafspraken. Deze zijn niet vrijblijvend. Eind 2022 is voor iedere regio duidelijk hoeveel woningen er de komende 10 jaar jaarlijks bijkomen, inclusief afspraken over wat voor type woningen, in welk segment en op welke locaties

Risico's

-

Financiële mutaties

-

Programma 9 Inwoners en Bestuur

Programmaonderdeel: Bedrijfsvoering

Huidig beleid

Door de coronacrisis werden we gedwongen op een andere manier gaan werken. Vanuit iedere plek in de wereld moest het ineens mogelijk zijn om te werken. Na wat opstartproblemen is deze nieuwe werkwijze mogelijk gemaakt en werken we nog steeds op deze manier. Deze nieuwe manier van werken is in een aantal gevallen meteen goed ingericht, maar in net zoveel andere gevallen nog op basis van een snelle oplossing. Zoals het nu lijkt, zal deze nieuwe manier van werken niet meer verdwijnen uit onze maatschappij. Om de dienstverlening structureel via deze nieuwe manier van werken te kunnen realiseren, moeten we kijken naar de huidige infrastructuur binnen onze (nu nog twee) gemeentehuizen en ons beleid binnen bedrijfsvoering.

Gelet op het toenemend aantal taken dat bij gemeenten wordt neergelegd en de permanente druk die wordt gevoeld vanuit o.a. het dossier asielbeleid, is de beleidscapaciteit in toenemende mate onderwerp van gesprek op de diverse beleidsvelden. De conclusie is dat er vaak geen echte keuzes te maken zijn om taken niet uit te voeren of uit te faseren. Dit gecombineerd met reeds doorgevoerde bezuinigingen legt een te grote druk op de beleidsteams in een arbeidsmarkt die bovendien steeds krappere wordt. Dit maakt dat “de rek eruit is”. Dit gebrek aan beleidscapaciteit wil niet zeggen dat er helemaal niet op geacteerd wordt. In principe worden alle beleidsterreinen opgepakt, maar te vaak in de minimale variant van alleen het hoognodige doen (het meest op uitvoerend niveau). Er is hierdoor op een aantal onderdelen (o.a. openbare orde en veiligheid met zorg en veiligheid) geen of onvoldoende beleid geformuleerd, terwijl hiermee wel het belang van onze inwoners gediend zou zijn. Daarvoor is het noodzakelijk om structureel de beleidscapaciteit uit te breiden en dit zal daarom in de vertaling naar de begroting voor volgend worden voorgesteld

Beleid komende jaren en ontwikkeling

Vanuit onze kernvisie willen we vanuit alle vakgebieden samen werken aan één opdracht. Hiervoor zijn we flexibel en werken we plaats- en tijdonafhankelijk in het belang van de inwoners en de organisatie. Ook vraagt de huidige ontwikkeling dat we zelf – buiten de accountant – in staat moeten zijn om een uitspraak te doen over de kwaliteit van ons werk. Dit als basis voor rechtmatigheid en doelmatigheid, maar ook als opstap voor nieuw of bijgesteld beleid.

Deze uitgangspunten in combinatie met de nieuwe manier van werken door de coronacrisis, vraagt een ander beleid op het gebied van informatisering, automatisering, werkplekinrichting en personeelsbeleid. We zijn druk bezig te inventariseren wat we nodig hebben om deze ontwikkeling te kunnen realiseren, waarbij we kijken naar mobiele oplossingen en niet langer vasthouden aan een vaste werkomgeving. We kiezen voor een gebiedsgerichte en opgavegerichte manier van werken. De dienstverlening voor onze inwoners houden we daarbij op peil, waarbij we daar waar mogelijk in de gebieden gaan werken. Hierbij zorgen we ervoor dat de dienstverlening van de top 3 producten van burgerzaken (Paspoort, ID-kaart en rijbewijs) in geheel Westerwolde dichtbij te verkrijgen zijn.

Risico's

Deze nieuwe manier van werken vraagt naast aanpassingen in systemen en werkplekken ook een verandering in gedrag en hoe we werken. Deze verandering zal gepaard gaan met investeringen, waarbij het gevaar is dat we alles in één keer geregeld willen hebben. Hierdoor kan de verandering dermate groot worden, dat we geen vooruitgang boeken.

Financiële mutaties

De hele verandering vraagt investeringen, maar ook afscheid nemen van het bestaande. De kunst binnen deze verandering is om de kosten voor dienstverlening te laten afnemen. Investeren kost geld, maar moet in dit verband zeker op de middellange termijn ook geld opleveren. Denk hierbij o.a. aan lagere kosten voor werkplekken, ICT-apparatuur en reisbewegingen.

Programmaonderdeel: Bestuur/Communicatie

Huidig beleid

Door het creëren van een omgevingsgerichte organisatie willen we zorgen voor een verschuiving van een “monoloog” van de gemeente naar een “dialogoog” met de inwoners. De komende jaren zullen daarom in het teken staan van “vertellen” naar “in gesprek gaan”. Iedereen communiceert. We willen daarom bewustwording creëren onder de medewerkers, dat iedere medewerker het visitekaartje en een ambassadeur is van gemeente Westerwolde.

Ook de promotie van Westerwolde is een belangrijk aspect in de gemeentelijke communicatie. We zijn een nieuwe gemeente die op het vlak van toerisme, recreatie, cultuurhistorie en natuur erg veel te bieden heeft. We willen al het goeds dat Westerwolde te bieden heeft vanuit de Cittaslow-gedachte actief en wervend uitdragen samen met onze inwoners, ondernemers, organisaties, verenigingen en andere partners. Hiermee zetten we het merk Westerwolde samen op de kaart. We gaan hierbij gebruik maken van doelgroepgerichte marketingcommunicatie en nieuwe technologieën.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

De komende jaren gaan we bij onze gemeentelijke communicatie meer in gesprek. En niet alleen maar vertellen. We gaan dit doen op een taalniveau dat voor de meeste inwoners te begrijpen is, via bestaande en nieuwe communicatiemiddelen. In al onze communicatie willen we zo duidelijk en open mogelijk zijn.

In gesprek gaan betekent ook dat bestuur en gemeentelijke organisatie meer op locatie aanwezig zijn. De verdere uitrol van gebiedsgericht werken draagt daarin bij, evenals een grotere inzet van gebiedsregisseurs bij de vele activiteiten waar de gemeente mee annex is zodat ontwikkelingen voor bewoners geen verassing meer zijn.

Westerwolde is een gemeente die veel te bieden heeft. Denk aan toerisme, recreatie, cultuurgeschiedenis en natuur. We zijn altijd bezig het merk Westerwolde op de kaart te zetten. Om zo meer toeristen, inwoners en ondernemers naar onze gemeente te krijgen. Samen met onze inwoners, ondernemers, organisaties en verenigingen willen we laten zien wat Cittaslow Westerwolde zo aantrekkelijk maakt.

Risico's

Om dit te realiseren is het van belang dat de medewerkers binnen de organisatie een andere manier van werken omarmen. Gedragsverandering en bewustwording is hierin een belangrijk aspect.

Financiële mutaties

Investeren in trainingen, schrijfwijzers, communicatiemiddelen en ondersteunende applicaties. Dit proberen we zoveel mogelijk binnen de bestaande budgetten op te vangen. Uitgangspunt is dat meer communiceren aan de voorkant zich terugverdient in het vervolgtraject.

Programmaonderdeel: Burgerzaken

Huidig beleid

De Basisregistratie Personen (BRP) moet op orde zijn, onze inwoners moeten hierop kunnen vertrouwen. Deelname aan het landelijk project adreskwaliteit draagt onder andere hieraan bij. Het werken op afspraak heeft naast het aanbieden van digitale producten de kwaliteit van de dienstverlening verhoogd.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

Digitalisering gaat een steeds grotere rol binnen burgerzaken spelen. Wij blijven voor de uitdaging staan om onze dienstverlening hierop door te ontwikkelen. Het face-to-face contact met klanten zal minder worden, maar de complexiteit zal toenemen. Hierdoor zal de structuur van een afdeling burgerzaken de komende jaren veranderen. Het allround zal plaats maken voor specialisme.

De komende jaren zullen er meerdere verkiezingen plaats vinden. Het organiseren van verkiezingen is ook onderdeel van verandering en vernieuwing. De evaluatie van de Tweede Kamerverkiezing zal gebruikt worden om de organisatie nieuw op te bouwen.

Risico's

Minder fysieke klantcontacten. Structuurwijziging vak-afdeling Burgerzaken.

Financiële mutaties

Investeren in e-diensten, specialistische opleidingen medewerkers burgerzaken, projectmedewerkers verkiezingen. We proberen hierbij om de investeringen terug te verdienen door middel van efficiënter werken.

Programmaonderdeel: Personeelsbeleid

Huidig beleid

Er is extra budget gerealiseerd voor het faciliteren van het thuiswerken en reiskosten woon-werk in het kader van het meer hybride, en daarmee plaats- en tijdsafhankelijk te kunnen werken.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

Vanuit de vastgestelde strategische kernvisie en het actuele sociaal jaarverslag gaan HR-thema's zoals individuele- en teamontwikkeling steeds verder gestructureerd vorm en inhoud krijgen in de ontwikkelprogramma's voor leidinggevenden en medewerkers.

Een van de voorbeelden hiervan zijn het aanschaffen en implementeren van projectmatig creëren (PMC) als methodische werkvorm voor verbeteren van het projectmatig werken en het projectleiderschap.

Een goede strategische personeelsplanning wordt ontwikkeld in de komende periode om nog beter grip te krijgen op (toekomstige) zicht op noodzakelijke investeringen om een kwantitatief en kwalitatief personeelsbestand te (be)houden.

Op het gebied van arbeidsomstandigheden (arbo) zijn er een aantal ontwikkelingen.

Vanuit de gehouden Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) uit 2019 zal verdere uitvoering worden gegeven zal het preventief medisch onderzoek (PMO) en de acties die daaruit voortkomen.

Ook het toenemende ziekteverzuim en met name de toename van psychische belastbaarheid (zoals de verstoorde balans werk en privé) en gerelateerde uitval hierdoor, zal de nodige prioriteit hebben de komende periode.

Ook het verder uitwerken van het integriteitsbeleid en verdere uitwerking van de CAO en landelijke en regionale ontwikkelingen zoals krapte op de arbeidsmarkt en CAO ontwikkeling met betrekking tot vitaliteitsverlof zullen het komende jaar aandacht vragen.

Risico's

Het huidige opleidingsbudget is niet toereikend en moet de komende jaren structureel toenemen. De afgelopen jaren is dit steeds via een MIP gedaan. Bij de begroting 2023 en volgende jaren wordt gekeken of hiervoor middelen vrijgemaakt kunnen worden.

Financiële mutaties

Binnen de huidige begroting van de gemeente Westerwolde is een bedrag van € 350.000 opgenomen voor het faciliteren van hybride werken om de huidige regelingen voor reiskosten en thuiswerken te implementeren

Dit wordt gefinancierd door de hogere Rijksbijdrage.

Investeren in goed personeelsbeleid en goed werkgeverschap lijkt alleen maar kostenverhogend, maar het levert meer efficiency op en uiteindelijk beter gekwalificeerd personeel dat productiever en effectievere diensten en producten oplevert. Hierdoor moet op termijn deze investering lagere lasten opleveren.

Programmaonderdeel: Archief

Huidig beleid

Onze informatiehuishouding dient volledig en actueel te zijn. Niet alleen voor collega's, maar ook voor inwoners en andere belanghebbenden.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

Er moet betere grip komen op de informatie. Meer duidelijkheid waar alle informatie zich in de organisatie bevindt, en in welke werkapplicaties. In de toekomst moet er meer gewerkt worden met het principe Archive by design. Dan wordt de keuze waar gearcheeerd wordt, in een archief- of in een werksysteem en de maatregelen die hieruit voortkomen, al bepaald bij het ontwerpen van een werksysteem. Ook andere belangen kunnen tijdens het ontwerpproces aan de orde komen, zoals privacy, beveiliging, gebruiksvriendelijkheid en open databeleid.

Nieuwe ontwikkelingen de komende jaren zijn de nieuwe Archiefwet (waarschijnlijk in 2024), de Omgevingswet, het aanhaken bij een E-depot voor ons digitaal te bewaren archief en doorvoering van de WOO (Wet Open Overheid), die m.i.v. 1 mei 2022 is ingegaan en de WOB heeft vervangen.

Risico's

Onder de nieuwe Archiefwet worden overheden verplicht om een archivaris aan te stellen en worden documenten na 10 jaar openbaar waar dat nu nog 20 jaar is.

De Wet Open Overheid is bedoeld om overheden transparanter te maken en moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Deze wet vervangt de WOB (Wet openbaarheid van bestuur). Het grootste verschil tussen de WOO en de WOB is actieve openbaarmaking van overheidsinformatie.

In een E-depot wordt digitale informatie opgeslagen, maar ook de houdbaarheid van de informatie voor langere tijd gegarandeerd door speciaal ontwikkelde software, waardoor informatie vindbaar en bruikbaar blijft.

Financiële risico's

Wat de financiële consequenties van deze ontwikkelingen zijn is nog lastig door te rekenen. Ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Het een en ander heeft ook te maken met de keuzes in ons toekomstig informatiebeleid.

Programmaonderdeel: ICT

Huidig beleid

Voor ICT is voor de periode 2020-2025 nog geen formeel beleid vastgesteld. Vooral nog heeft de nadruk vooral gelegen op het samensmelten van de systemen en gegevens uit de voormalige gemeenten. Daarnaast ligt de nadruk op het operationeel houden en voldoen aan de wettelijke richtlijnen van de bestaande ICT-omgeving.

De verwachting is dat er voor 2022 wezenlijke veranderingen op het vlak van ICT zullen zijn. De aanloop van die veranderingen start al in 2021. Deze veranderingen worden intern (procesoptimalisering) en extern (wet- en regelgeving) aangemoedigd en zullen worden vastgelegd in het te besluiten beleidsdocument "I-Strategie".

Beleid komende jaren en ontwikkeling

De informatiecomponent is zeer nadrukkelijk aanwezig binnen Westerwolde. Alle organisatie-eenheden hebben in meer of mindere mate steeds vaker te maken met ICT. Het gevoel bestaat echter dat medewerkers moeten werken voor de ICT, in plaats van andersom. Dat moet veranderen. Voor de komende jaren, waar reeds in 2021 mee is gestart, zullen de volgende onderwerpen projectmatig worden aangevlogen:

- Werken onder standaarden. Niet alleen technologische standaarden en kaders maar ook in werkwijzen intern en regie richting ICT-leveranciers met behulp van de richtlijnen van VNG-realisatie.
- Opstellen en effectueren van een leidende ICT-strategie met een "Cloud-eerst" onderlegger. Steeds meer ICT vindt in de Cloud plaats. Door de enorme schaalvergroting verwacht Westerwolde in die Cloud voordeliger met haar *automatisering* om te kunnen gaan.
- Opstellen en effectueren van leidende ICT-strategie met een "SaaS-eerst" als onderlegger. Leveranciers van gemeentelijke toepassingen zijn meestal beter in staat om in te spelen op veranderende wet- en regelgeving. Daar waar het kan laat de gemeente zich daarom meer ontzorgen en gaat daarmee in een regierol op de SaaSdienstverlening. Hier zorgt Westerwolde ervoor dat ICT voor haar werkt, in plaats van andersom. Door de schaalvergroting verwacht Westerwolde met SaaSdienstverlening voordeliger met haar *informatisering* om te kunnen gaan.
- Ondersteuning van tijd-, plaats-, apparaat onafhankelijk- en flexibel werken. ICT zal het altijd (24/7/365) veilig doen. Thuiswerken is een blijvertje, ICT moet en gaat daarop anticiperen.
- Werkplekken in een gemeentehuis zullen minder in getal zijn dan medewerkers. Flexibele inzet van papierloze werkplekken is daarom een randvoorwaarde. Medewerkers worden maximaal gefaciliteerd met minder apparaten en meer veilige ICT.
- Rationalisatie in ICT. In 2022 zijn er nog meerdere applicaties voor dezelfde functionaliteit beschikbaar. Dit is niet kosteneffectief en daarom zullen er keuzes gemaakt moeten worden.
- Focus op externe communicatie in de gemeentelijke keten en naar burgers. De ICT die vanaf 2022 wordt vervangen zal moeten passen in gemeentelijke ketensamenwerking en de interactie met burgers en bedrijven aanmoedigen.
- Huidige ICT-verleners in een andere rol laten plaatsnemen: ICT-partner GRID heeft moeite gevolg en inhoud te geven aan de veranderende eisen en wensen van een door Informatie gestuurde ICT. Westerwolde zal daarom aansturen op een andere rol binnen de ICT-waarde keten van het samenwerkingsorgaan GRID. Zij zal dit doen samen met de andere aandeelhouders.
- Op orde brengen van de gemeentebrede gegevens- en informatiestromen. Zorgen dat de gemeentelijke gegevens conform de Landelijke Voorzieningen zijn en blijven conform "éénmalige opslag, meervoudig gebruik".

- Zorgen dat de ambtelijke roep om meer regie bij afdelingen middels ICT kan worden gefaciliteerd. Daarmee kan de inzet van “business intelligence” bij Planning en Control cycli en monitoring van grote gemeentelijke budgetten zoals binnen het Sociaal Domein worden geborgd.
- Aansluiten op de vigerende wet- en regelgeving zoals Digitaal Stelsel Omgevingswet, Wet Open Overheid, Digitale Toegankelijkheid en – Duurzaamheid en de steeds verder aanscherpende informatieveiligheidsrichtlijnen (BIO) en toetsingen (ENSIA).
- Blijvend aandacht houden voor de spanning tussen zaakgericht werken (hoog volume, gestandaardiseerd, intern gericht, klein in werkpakket en kort in doorlooptijd) en digitaal samenwerken (laag volume, onvoorspelbaar qua procesverloop, in- en extern gericht, verschillend qua werkpakket en fluctuerend in doorlooptijd).

Risico's

Van alle zaken die binnen het Westerwoldse gemeentelijke bestel van belang zijn lijkt informatie de haarlemmerolie te zijn. Zonder ICT kan deze informatie daarbinnen niet stromen. De beschikbaarheid en veiligheid van deze ICT-hulpmiddelen is inmiddels van een niet meer weg te denken belang, zo is dat bijvoorbeeld tijdens de corona pandemie wel gebleken.

Niet alles is binnen ICT even belangrijk maar het hebben van een basis om zeker te zijn van de beschikbaarheid van ICT kent een zeer hoog afbreukrisico. Risico's in imagoschade, niet operationeel meer zijn, hoge financiële risico's en gevoel van onveiligheid zijn zeker opportuun binnen het ICT-landschap. Het uitdrukken van die risico's zal per project worden toegelicht.

Financiële mutaties

De financiële mutaties laten een verschuiving van de ICT-middelen zien. Minder zelf doen en meer ontzorging door regie in te richten. Aan de ene kant wordt er bespaard doordat marktpartijen ontstaan die traditionele ICT, door volume werking, goedkoper, beter en sneller kunnen uitvoeren. Aan de andere kant zorgt beschikbaarheid van nieuwe ICT-middelen voor een veranderende vraag van eindgebruikers en managers dat weer kostenverhogend werkt door inzet van specifieke kennis, kunde en regie op aanbieders. Richting de begroting 2023 zullen wij hier meer duidelijkheid over kunnen geven.

Informatieveiligheid en privacy

Huidig beleid

Het huidige strategisch informatiebeveiligingsbeleid is vastgesteld voor 2019-2022. Dit beleid gaan we vertalen naar tactisch informatiebeleid. Het strategisch beleid wordt dit jaar geëvalueerd, aangepast en vastgesteld voor 2023-2026. Een belangrijk onderwerp "Proces Automatisering" gaan we toevoegen aan het strategisch beleid. Er is een privacy beleidskader vastgesteld voor 2018-2021. Voor 2022 en verder gaan we aan de slag om dit beleidskader te actualiseren.

De volgende doelen zijn vastgesteld:

- Zo snel mogelijk voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).
- Verbeteren van de digitale weerbaarheid.
- Voldoen aan de algemene verordening gegevensbescherming (AVG).
- Informatiebeveiliging en privacy vast onderdeel maken van de P&C cyclus.
- Verantwoordelijkheden voor informatiebeveiliging en privacy zijn helder belegd bij rollen in de organisatie (eigenaarschap). Deze beschikken over mandaat (bevoegdheid en aansturing) en capaciteit (kennis, kunde, tijd, budget) om daar invulling aan te geven.
- Keuzes maken voor te treffen maatregelen op basis van integraal risicomanagement.

Risico's

De grootste dreigingen zijn het bewust en onbewust handelen van mensen en de kans om slachtoffer te worden van een cyberaanval. Eén van onze organisatiedoelen is om veilig en vertrouwd om gaan met (privacy) gevoelige gegevens en informatie. Een doorlopend bewustwordingsprogramma is hiervoor nodig. Dit programma is gestart. De nulmeting is geweest en de eerste acties voor het vergroten van bewustwording zijn gestart.

Digitalisering is niet meer alleen een onderwerp van de ICT-afdeling, maar verschuift naar de kern van de samenleving en het functioneren van de overheid. Dit levert grotere risico's op: kans op datalekken, digitale gijzeling van de gemeenten tot het plat leggen van onze bedrijfsvoering. In het nieuws zagen we het afgelopen jaar geregeld organisaties die stilvielen door een cyberaanval of waar persoonsgegevens werden gelekt. De Autoriteit Persoonsgegevens verlegde haar aanpak van voorlichten naar handhaven.

Belangrijk hierbij is dat er keuzes gemaakt worden welke risico's aanvaardbaar zijn of weggenomen moeten worden. Een ander organisatiedoel waar informatiebeveiliging een bedrage aan levert is het kunnen leveren van diensten aan burgers, bedrijven en ketenpartners. Een cyberaanval kan grote impact hebben op onze dienstverlening. Zonder het beschikbaar hebben van applicaties valt de dienstverlening stil. Het ontwikkelen van een bedrijfscontinuïteitsplan is o.a. nodig om dit te kunnen verzekeren.

Financiële mutaties

Er worden hogere eisen gesteld op het terrein van informatieveiligheid en privacy. In lijn met het vastgesteld beleid is het nodig om een structureel budget toe te voegen aan informatieveiligheid en privacy. Afsproken is om uit het bestaande automatiseringsbudget een bedrag over te hevelen naar een apart budget voor informatiebeveiliging. Het doel is om hiermee de risico's die worden veroorzaakt door de huidige dreigingen en kwetsbaarheden te verminderen of weg te nemen. De hoogte van het budget dat overgeheveld moet worden is geschat op ca. € 50.000,- Het budget moet in

ieder geval voldoende zijn om de risico's naar een voor de organisatie nog te bepalen acceptabel niveau terug te brengen in lijn met de organisatiedoelen.

Programmaonderdeel: Online dienstverlening

Huidig beleid

Het doel van de website is onze online diensten en informatie zó toegankelijk, gebruiksvriendelijk en begrijpelijk te maken, dat inwoners steeds vaker de voorkeur geven aan het online kanaal.

Beleid komende jaren en ontwikkeling

In de komende periode krijgt onze website een ingrijpende, technische update. Met deze update voldoen we de komende periode weer aan alle beveiligings- en toegankelijkheidsnormen. Daarnaast verbeteren we de gebruiksvriendelijkheid van het systeem en de vindbaarheid van informatie. Dit doen we op basis van gebruikersonderzoeken onder inwoners, collega's en raadsleden.

In 2022 onderzoeken we de mogelijkheid voor EU-burgers en bedrijven om in te loggen op onze website en digitaal zaken te regelen met de gemeente Westerwolde. Tot slot laten we in 2022 een wettelijk verplicht toegankelijkheidsonderzoek uitvoeren naar westerwolde.nl.

Risico's

Zie informatiebeleid.

Financiële mutaties

Alle jaarlijks terugkerende kosten zijn begroot. Voor de update is geld gereserveerd. Benodigd geld voor toegankelijkheid wordt meegenomen in de begroting voor de nieuwe informatiestrategie.

Programmaonderdeel: Gemeentelijke gebouwen en gronden

Huidig beleid

In september 2020 is de Nota Onderhoud Gemeentelijke Gebouwen 2021-2035 (NOGG 2021-2035) vastgesteld. Uit deze nota blijkt dat er veel meer budget nodig is voor het onderhoud van de gebouwen dan in de begroting voorhanden is. Om die reden heeft de raad besloten om een strategisch vastgoedplan te laten opstellen. In de tussentijd wordt met zeer beperkte financiële middelen het noodzakelijk onderhoud aan al het gemeentelijk vastgoed uitgevoerd.

Toekomstig beleid en ontwikkelingen

Het is belangrijk dat de raad afgewogen keuzes maakt ten aanzien van het gemeentelijk vastgoed en voldoende budget beschikbaar stelt voor het onderhoud daarvan.

Risico's

Het maken van keuzes over het gemeentelijk vastgoed lastig kan zijn. Het gevolg van uitloop op besluitvorming betekent dat er gezocht moet worden naar middelen binnen de begroting of de algemene reserve om het onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen te kunnen blijven uitvoeren zonder dat er kapitaalvernietiging optreedt.

Financiële mutaties

Tot en met 2022 worden pieken en dalen in de benodigde onderhoudskosten opgevangen door onze onderhoudsreserve van de gebouwen. Vanaf 2023 is naar verwachting de onderhoudsreserve van de gemeentelijke gebouwen leeg. In de reguliere begroting is slechts € 900.000,- beschikbaar voor het onderhoud van alle gemeentelijke gebouwen. Jaarlijks is € 1,7 miljoen* extra nodig exclusief zwembad De Barlage en exclusief verduurzaming. Inclusief verduurzaming is € 2,3 miljoen* per jaar extra nodig. Jaarlijks komen we € 1,4 miljoen tekort. Vanwege het structurele tekort is sinds 2020 veel onderhoud doorgeschoven naar 2023, waardoor er naar verwachting € 4,5 miljoen exclusief btw extra budget nodig zal zijn voor onderhoud in 2023.

*prijspeil eind 2019 - eerste kwartaal 2020

Programmaonderdeel: Financiën

Huidig beleid

Met het huidige beleid investeren we in een verdere versterking van de Planning en Control van de gemeentelijke organisatie. Tussentijds (bij)sturen aan de hand van informatie in de vorm van dashboards is een belangrijke ontwikkeling zodat de afgesproken doelen binnen de beschikbare middelen worden gehaald. Vereenvoudiging van processen in de P&C-cyclus en verdere automatisering van financieel beheer zijn van belang om dit te kunnen realiseren.

Vanaf 2022 moet het college van burgemeester en wethouders een “in control statement” afgeven in het kader van rechtmatigheid. We investeren daarom in capaciteit en kwaliteit van onze mensen om dit mogelijk te maken. Voor het jaar 2022 en verder zijn we aan het ontwikkelen op het gebied van het beheersen van de risico's en het verder professionaliseren van de (verbijzonderde) interne controle.

Toekomstig beleid en ontwikkelingen

De ontwikkelingen op het gebied van digitalisering bieden mogelijkheden om het proces van financiën en de P&C-cyclus verregaand te optimaliseren. Met elektronische facturatie is handmatige verwerking binnenkort verleden tijd. Informatie komt real-time beschikbaar waardoor veel tijd kan worden bespaard.

Ook de digitale samenwerking bij de totstandkoming van de kadernota, begroting, bestuursrapportages en jaarrekening maakt het mogelijk om in het proces van begin tot aan de Raad en Burgerinformatie uit te wisselen zonder gebruik te hoeven maken van Excel en Word of papier.

Risico's

De druk op een in evenwicht zijnde begroting is continue aanwezig. Door de toenemende tekorten, zal een keuze moeten worden gemaakt om lasten te verlagen of baten te verhogen. Een goede informatievoorziening kan daarbij behulpzaam zijn.

MIP

MIP	Omschrijving	Bedrag	Dekking	Jaar	Incidenteel	Structureel	Doen	Reden
2301	Verbeteren Moddermanspad en naastgelegen fietspad	€ 106.500		2022-2023	€ 20.000	€ 6.450	wens	incidentele deel uit begrotingsresultaat te dekken
2302	Vervangen gele stenen winkelpassage Ter Apel	€ 181.500		2022-2023		€ 5.445	wens	kapitaallasten opnemen in de begroting 2023 e.v.
2303	Aanbrengen band in weggedeelte Hoofdstraat en Runde Ter Apel	€ 15.000	Begrotingsresultaat 2022	2023	€ 15.000		ja	uit incidenteel begrotingsresultaat te dekken
2304	Verduurzaming openbare verlichting (deel G)	€ 255.000	Bestaande begroting	2023-2025		€ 9.525	ja	kan vanuit bestaande budget gedekt worden
2305	Herinrichting Molenplein	€ 220.000	Algemene reserve	2023	€ 22.000		ja	dekking vanuit de algemene reserve

Bijlagen MIP

Programma 2	Mip nummer	2301
--------------------	-------------------	------

Naam project:	Verbeteren Moddermanspad en naastgelegen fietspad, Bourtange
----------------------	--

Beleidsargumentatie: (waarom?)	We krijgen veel meldingen over de slechte staat van onderhoud van het fietspad langs het Moddermanspad naar Bourtange. Niet alleen van toeristen maar ook van de FNV Senioren Oost Groningen. Zij geven aan dat over deze fietsroute, fietsknooppuntenroute, veel klachten binnen komen. De breedte is onvoldoende (60cm) en er wordt door landbouwerker veel zand vanaf het Moddermanspad op het fietspad gereden. Hierdoor ontstaan gevaarlijke situaties / valpartijen. Het Moddermanspad is deels verhard met menggranulaat (800m1) het resterende deel (980) is zandweg.
Projectomschrijving: (wat gaan we doen?)	Het resterende deel (980 m1) voorzien van menggranulaat zodat het Moddermanspad goed berijdbaar blijft voor landbouwerker. Groot onderhoud uitvoeren aan het fietspad. Het fietspad langs het Moddermanspad verbreden naar 1,50 m.
Is er een wettelijke verplichting?	De gemeente heeft op basis van artikel 16 van de Wegenwet de verplichting de in haar bezit zijnde wegen in een goede staat van onderhoud te hebben danwel te houden.

Totaal benodigd bedrag	Moddermanspad verhard € 17.500,-- excl.btw Fietspad verbreden € 89.000,-- excl.btw + € 1.000 eigen uren Betreft twee aparte projecten (door verschillende aannemers uitgevoerd)
Vorbereidingskrediet? (percentage of bedrag)	-
Dekking	Uit begrotingsresultaat
Afschrijven in:	Moddermanspad: ineens (< € 20.000) Fietspad: afschrijven in 15 jaar. Kapitaallasten € 6.450 per jaar
BTW toets:	De BTW is compensabel
Toename onderhouds- of exploitatiekosten	Nee

Tijdpad: voorbereiding investering	2022 2022 / 2023
Beslag op eigen uren:	t.b.v. fietspad: 20 uur á 50 = € 1.000

Prioritering MT:	
-------------------------	--

Programma 2	Mip nummer	2302
--------------------	-------------------	------

Naam project:	Vervangen gele stenen winkelpassage, Ter Apel
----------------------	---

Beleidsargumentatie: (waarom?)	<p>We krijgen veel klachten / aansprakelijkheidsstellingen over de gele stenen in de winkelpassage in Ter Apel. Vanaf het moment dat de verharding er is aangebracht vinden hier jaarlijks ongevallen plaats. Een aantal hiervan met botbreuken. De gele stenen worden bij regenachtig weer / vorst glad. Er zijn diverse stroefheidsmetingen verricht met als resultaat dat ze voldoen aan de eisen. Het feit is dat er desondanks burgers onder uit gaan. We willen de stenen vervangen door rood/bruine stenen die stroever zijn.</p>
---	--

Projectomschrijving: (wat gaan we doen?)	<p>Alle gele stenen vervangen door roodbruine gebakken stenen die zijn toegepast bij de jumbo</p>
---	---

Is er een wettelijke verplichting?	De gemeente heeft op basis van artikel 16 van de Wegenwet de verplichting de in haar bezit zijnde wegen in een goede staat van onderhoud te hebben danwel te houden.
---	--

Totaal benodigd bedrag	€ 180.000,- excl. btw + € 1.500 voor interne uren = € 181.500
Vorbereidingskrediet? (percentage of bedrag)	Nee
Dekking	Uit begrotingsresultaat
Afschrijven in:	40 jaar (gebakken klinkers) Kapitaallasten € 5.445 per jaar (incl. 0,5% omslagrente)
BTW toets:	De BTW is compensabel
Toename onderhouds- of exploitatiekosten	Nee

Tijdpad: voorbereiding investering	2022 / 2023 2023
Beslag op eigen uren:	Totaal uren werkvoorbereiding en projectleiding (mee-activeren): 30 uur á € 50 = € 1.500

Prioritering MT:	
-------------------------	--

Programma 2 _____	Mip nummer	2303
--------------------------	-------------------	------

Naam project:	Aanbrengen banden in berm weggedeelte Hoofdstraat (ter plaatse Hoofdstraat 71) en bermen weggedeelte Runde Ter Apel
----------------------	---

Beleidsargumentatie: (waarom?)	Momenteel is het toegestaan te parkeren in de berm aan de kanaalzijde van de Hoofdstraat nabij Hoofdstraat 71 en de bermen langs Runde in Ter Apel nabij nummers 13 t/m 23. Bij de Hoofdstraat zijn hierover via de wijkagent klachten vanuit de buurt bij de gemeente binnengekomen. Het plaatsen van parkeer/stopverboden kan dit probleem niet oplossen omdat door jurisprudentie bij een parkeer/stopverbod tegenwoordig wel in de berm mag worden geparkeerd. Aanspreken van het bedrijf dat hier in de berm parkeert heeft helaas niet geholpen. Die past zijn gedrag niet aan zolang parkeren niet verboden is. Op enige loopafstand is er voldoende parkeerplek (blijkt ook uit gehouden parkeeronderzoek). Er zijn daarom fysieke aanpassingen gewenst aan de berm zodat handhavend kan worden opgetreden. Dit betreft het aanbrengen van banden tussen weg en berm, zodat handhavend kan worden opgetreden op basis van het APV (parkeren in een groenstrook). Aanbrengen van paaltjes is overwogen, maar past niet binnen het vastgestelde GVVP (obstakel, gevaarlijk voor fietsers als ook auto's) en is in principe onwenselijk vanuit beheer en onderhoud i.v.m. maaien. Bij de Runde ligt er een advies van de gemeentelijke bezwarencommissie, naar aanleiding van een klacht over eveneens parkeeroverlast, te kijken naar de mogelijkheden om het parkeren te verbieden in de groenstrook aan de Runde nabij nummer 13 t/m 23. Voorgesteld wordt eveneens dit te regelen met het aanbrengen van banden tussen berm en weg (met af en toe opening voor de afwatering).
Projectomschrijving: (wat gaan we doen?)	Aanbrengen banden tussen weg en berm zodat handhavend opgetreden kan worden tegen het parkeren in een groenstrook op grond van het APV. Daarvoor moet nog wel een verkeersbesluit worden voorbereid.
Is er een wettelijke verplichting?	Nee, wel licht er een advies van de gemeentelijke bezwaarschriftencommissie voor de situatie aan de Runde en ligt er een verzoek van de politie voor de situatie aan de Hoofdstraat.

Totaal benodigd bedrag	Aanpassen berm Hoofdstraat t.h.v. nr 71 € 6.000,- (ex BTW), Aanpassen berm Runde € 9.000,-, totaal € 15.000,- (ex BTW)
Vorbereidingskrediet? (percentage of bedrag)	Nee
Dekking	Uit begrotingsresultaat
Afschrijven in:	ineens
BTW toets:	De BTW is compensabel
Toename onderhouds- of exploitatiekosten	Nee

Tijdpad: voorbereiding investering	2023 2023
Beslag op eigen uren: vorbereiding investering	36 uren 24 uren (verkeersbesluitprocedure) 12 uren

Prioritering MT:	
-------------------------	--

Programma 2 Openbaar gebied	Mip nummer	2304
------------------------------------	-------------------	------

Naam project:	Verduurzaming openbare verlichting Westerwolde (deel G).
----------------------	--

Beleidsargumentatie: (waarom?)	De gemeente Westerwolde heeft nog veel oude lichtmasten met traditionele energie-onzuinige lampen, die binnenkort aan vervanging toe zijn. Vervanging scheelt én energie én storingen én onderhoud, omdat LED verlichting zeer energiezuinig is, nagenoeg geen storingen geeft en weinig tot geen onderhoud nodig heeft. Verspreid in Westerwolde staat nog verouderde en energieverslindende openbare verlichting.
Projectomschrijving: (wat gaan we doen?)	Verspreid in Westerwolde een deel van de oude verlichting vervangen door Led verlichting. Vervanging kan gaan om het gehele lichtpunt, of alleen het armatuur, of alleen de mast.
Is er een wettelijke verplichting?	Ja : BW deel 6 : het waarborgen van de veiligheid en zorgplicht mbt openbare verlichting. Tevens zijn er klimaatdoelstellingen.

Totaal benodigd bedrag	Lichtmasten netto incl. € 5.000 projectleiding	€	130.000
	Armaturen netto	€	125.000
	Totaal benodigd krediet	€	255.000
Vorbereidingskrediet? (percentage of bedrag)	Nee		
Dekking	De kapitaallasten kunnen worden gedekt binnen de bestaande begroting openbare verlichting.		
Afschrijven in:	Lichtmasten in 40 jaar, LED armaturen in 25 jaar. Omslagrente 0,5%. Lichtmasten: kapitaallasten € 3.900,- per jaar. Armaturen: kapitaallasten € 5.625,- per jaar. Totale kapitaallasten € 9.525,- per jaar.		
BTW toets:	BTW is volledig compensabel.		
Toename onderhouds- of exploitatiekosten	n.v.t.		

Tijdpad: voorbereiding investering	2023-2024 2023-2025 in deelopdrachten
Beslag op eigen uren: vorbereiding investering	100 uren projectleiding x € 50 = € 5.000,-

Prioritering MT:	
-------------------------	--

Programma 2	Mip nummer	2305
--------------------	-------------------	------

Naam project:	Herinrichting Molenplein
----------------------	--------------------------

Beleidsargumentatie: (waarom?)	Om Ter Apel als werk-, woon- en winkelcentrum sterk te houden, wordt het Molenplein (tussen de Heemker Akkerstraat en De Omloop) heringericht. Na de herinrichting van het Marktpllein, de Hoofdstraat en de Kruier is dit als afronding van de centrumvernieuwing te zien. Voor het v.m. kantoor van de Rabobank is een plan voor vervangende nieuwbouw ontwikkeld voor plm. 2000 m2 winkelmoeroppervlak en 20 appartementen. Over de te volgen procedure, grondruil en het beschikbaar stellen van een bijdrage in verband met de te verwachten vergroting van de parkeerdruk is met de ontwikkelaar overeenstemming bereikt. Vrijwel gelijktijdige realisering van de nieuwbouw en de herinrichting van het Molenplein zorgt voor een afronding van de vernieuwing van dit gedeelte van het centrum. De gemeenteraad is geïnformeerd over de planning. Eerder toegezegd krediet vanuit MIP 1305 voor achterstallig onderhoud wordt meegenomen bij deze volledige herinrichting.
Projectomschrijving: (wat gaan we doen?)	Het parkeerterrein aan De Omloop en Molenweg wordt heringericht. Het aantal parkeerplaatsen wordt vergroot, het busstation wordt verplaatst en de busroute verlegd. Ook worden de fietsparkeerplaatsen verplaatst. Over de conceptplannen is intensief overleg gepleegd met de omgeving. De wensen zijn voor zover als mogelijk in een herzien plan verwerkt. Zowel omwonenden als de raad zullen over de resultaten nog nader worden geïnformeerd. De vervangende nieuwbouw wordt uiteraard voor rekening van de ontwikkelaar uitgevoerd. De herinrichting van het plein is voor rekening van de gemeenten. Werkzaamheden worden nauw afgestemd.
Is er een wettelijke verplichting?	Nee

Totaal benodigd bedrag	Er wordt een extra krediet gevraagd van € 220.000,- op basis van een gedetailleerde doorrekening van het voorlopig ontwerp. De totale kosten worden geraamd op € 1.590.000,- (excl. BTW) prijspeil heden. Ook het budget van € 450.000 die in MIP 1305 al is gereserveerd (dekking Algemene reserve) moet nog beschikbaar worden gesteld.
Vorbereidingskrediet? (percentage of bedrag)	Vanuit MIP 1305 is er een werkkrediet van € 50.000,- beschikbaar gesteld.
Dekking	Bijdrage Vitale Kernen € 270.000,- (toegekend); Bijdrage Leefbaarheidsfonds € 250.000,- (toegekend); Opbrengst uit grondruil/bijdrage in voorzieningen van de ontwikkelaar € 250.000,-; Bijdrage vanuit "riool en afval" € 100.000,-; Huidig werkkrediet € 50.000,- (vanuit MIP 1305); Resterend krediet vanuit MIP 1305 € 450.000,- (reeds gedekt); Aanvullend benodigd krediet € 220.000,-. Voorstel: uit de algemene reserve.
Afschrijven in:	Nader te bepalen, afhankelijk van het type werkzaamheden. Dekking van de

	kapitaallasten uit een dekkingsreserve (dus indirect uit de algemene reserve)
BTW toets:	Alle bedragen hier zijn excl. BTW. Uit een BTW toets in een eerder stadium van dit project bleek dat de BTW compensabel is (dan wel verrekenbaar op aangifte). De bijdrage van de ontwikkelaar is niet belast met BTW. Omdat de situatie nu is aangepast moet er een nieuwe BTW toets plaatsvinden; deze informatie is daarom onder voorbehoud.
Toename onderhouds- of exploitatielasten	Ontwerp inrichting is afgestemd op huidige wensen ten aanzien van onderhoudsarm en duurzaam. Om die reden wordt geen toename van onderhouds- en exploitatielasten verwacht.

Tijdpad: voorbereiding investering	Aanvang van de uitvoering wordt afgestemd op de plannen voor de vervangende nieuwbouw. Aanvang werkzaamheden in 2023.
Beslag op eigen uren: voorbereiding investering	

Prioritering MT:	Hoog i.v.m. afstemming op plannen vervangende nieuwbouw. Aangezien er inmiddels diverse toezeggingen voor bijdragen van derden zijn ontvangen adviseren wij u dringend dit project op de "doen" lijst te plaatsen.
-------------------------	--